

Univerzita Hradec Králové

Pedagogická fakulta

Ústav sociálních studií

Internetová rizika u dětí v dětském domově se školou a možnosti jejich prevence

Bakalářská práce

Autor: Karolína Kuncová
Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor: Sociální pedagogika se zaměřením na výchovnou práci v etopedických zařízeních
Vedoucí: PaedDr. Martin Knytl, MBA, MCS
Oponent: Mgr. Dagmar El-Hmoudová, Ph.D.

Zadání bakalářské práce

Autor:	Karolína Kuncová
Studium:	P21P0141
Studijní program:	B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor:	Sociální pedagogika se zaměřením na výchovnou práci v etopedických zařízeních
Název bakalářské práce:	Internetová rizika u dětí v dětském domově se školou a možnosti jejich prevence
Název bakalářské práce AJ:	Internet Usage Risks in Orphanages with School Facilities, and Possibilities of Their Prevention

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Bakalářská práce se zaměřuje na internetová rizika u dětí v dětském domově se školou a možnosti jejich prevence. Práce se zabývá riziky, která jsou spojená s internetem a sociálními sítěmi. Definuje základní pojmy spojené s touto problematikou, jako jsou například kyberšikana, kybergrooming a sexting. Součástí práce jsou také možnosti prevence rizikových jevů na internetu. Empirická část zjišťuje míru výskytu a možnosti prevence vybraných rizik na internetu u dětí v dětském domově se školou za použití kvantitativního přístupu, konkrétně využitím techniky dotazníku.

BLINKA, Lukáš a kol. *Online závislosti: jednání jako droga?: online hry, sex a sociální sítě: diagnostika závislosti na internetu: prevence a léčba*. Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-210-7975-5.

GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. 2., rozš. české vyd. Překlad Vladimír JÚVA a Vendula HLAVATÁ. Brno: Paido, 2010. ISBN 978-80-7315-185-0.

KOPECKÝ, Kamil a KREJČÍ, Veronika. *Rizika virtuální komunikace – příručka pro učitele a rodiče*. Olomouc: Net University, 2010. ISBN 978-80-254-7866-0.

KOŽÍŠEK, Martin a PÍSECKÝ, Václav. *Bezpečně n@ internetu: průvodce chováním ve světě online*. Praha: Grada, 2016. ISBN 978-80-247-5595-3.

KVĚTON, Petr. *Hraní videoher v dětství a dospívání: dopady a souvislosti v sociálně-psychologické perspektivě*. Praha: Grada, 2020. ISBN 978-80-271-2887-7.

Zadávací pracoviště:	Ústav sociálních studií, Pedagogická fakulta
Vedoucí práce:	PaedDr. Bc. Martin Knytl, MBA, MCS
Oponent:	Mgr. Dagmar El-Hmoudová, Ph.D.
Datum zadání závěrečné práce:	28.2.2023

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci *Internetová rizika u dětí v dětském domově se školou a možnosti jejich prevence* vypracovala pod vedením vedoucího práce PaedDr. Martina Knytla, MBA, MCS, samostatně a uvedl jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne 23.4. 2024

Karolína Kuncová

Poděkování

Ráda bych tímto poděkovala vedoucímu mé bakalářské práce PaedDr. Martinu Knytlovi, MBA, MCS, za vedení této bakalářské práce, trpělivost, ochotu a cenné rady. Dále bych chtěla poděkovat všem respondentům, kteří se zúčastnili výzkumného šetření.

Anotace

KUNCOVÁ, Karolína. *Internetová rizika u dětí v dětském domově se školou a možnosti jejich prevence*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2024. 51 s. Bakalářská práce.

Bakalářská práce je zaměřena na problematiku internetových rizik u dětí v dětském domově se školou a možnosti jejich prevence. V teoretické části mé práce je charakterizován dětský domov se školou a další zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy. Práce také rozebírá aspekty internetu a sociálních sítí, včetně popisu jednotlivých sociálních platforem. Dále práce rozebírá vybraná internetová rizika, jako je kyberšikana, kybergrooming a sexting. Součástí práce jsou také možnosti prevence rizikových jevů na internetu. Empirická část práce se zabývá výzkumným šetřením, jeho popisem a vyhodnocením výzkumného šetření. Cílem výzkumného šetření bylo zjistit míru výskytu a možnosti prevence vybraných rizik na internetu u dětí v dětském domově se školou ve vybraných dětských domovech se školou.

Klíčová slova: Internet, dětský domov se školou, prevence, rizikové chování, dítě

Annotation

KUNCOVÁ, Karolína. *Internet Usage Risks in Orphanages with School Facilities, and Possibilities of Their Prevention*. Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2024. 51 s. Bachelor Thesis.

The bachelor's thesis focuses on the issue of Internet usage risks for children in orphanages with school facilities, and the possibilities of their prevention. In the theoretical part of the thesis, orphanages with school facilities and other institutions for the implementation of institutional and protective education are characterised. The thesis also discusses aspects of the Internet and social networks, including a description of various social platforms. Furthermore, the thesis discusses selected internet risks such as cyberbullying, cyber grooming and sexting. The thesis also focuses on different ways to prevent risk phenomena on the Internet. The empirical part of the thesis deals with the research survey, its description and the evaluation of the survey. The aim of the research survey was to determine the prevalence and ways of preventing selected risks on the Internet among children in orphanages with school facilities in selected institutions.

Keywords: Internet, children's home with a school prevention, risky behaviour, child

Prohlášení

Prohlašuji, že bakalářská práce je uložena v souladu s rektorským výnosem č. 13/2022 (Řád pro nakládání s bakalářskými, diplomovými, rigorózními, dizertačními a habilitačními pracemi na UHK).

Datum: .....

Podpis studenta:.....

Obsah

Úvod	9
1 Dětský domov se školou a další zařízení ústavní a ochranné výchovy.....	10
1.1 Charakteristika dětského domova se školou.....	10
1.2 Další zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy	12
2 Internet a sociální sítě.....	15
2.1 Internet a jeho aspekty	15
2.2 Sociální sítě.....	16
3 Vybraná internetová rizika.....	19
3.1 Kyberšikana	19
3.2 Kybergrooming	21
3.3 Sexting	22
4 Prevence rizikového chování na internetu.....	25
4.1 Druhy prevence.....	26
4.2 Projekty zaměřené na prevenci	29
5 Výzkumné šetření zaměřené na problematiku internetových rizik u dětí v dětském domově se školou	31
5.1 Stanovení výzkumného problému a hypotézy	31
5.2 Strategie výzkumného šetření	34
5.3 Charakteristika výzkumného souboru a výsledky výzkumného šetření	34
5.4 Shrnutí.....	45
Závěr	47
Seznam použitých zdrojů	48
Seznam grafů.....	51
Příloha.....	52

Úvod

V dnešní digitální éře se internet stal nedílnou součástí každodenního života, zejména pro děti a mládež, kteří jsou neustále propojeni s online světem prostřednictvím různých zařízení. Mnoho dětí preferuje komunikaci prostřednictvím sociálních sítí, což může mít vliv na jejich schopnost komunikovat v reálném světě. S rozvojem internetu se však zároveň zvyšuje i riziko internetových rizik, které mohou ohrozit bezpečí dětí. Děti v dětských domovech se školou jsou zvláště ohroženou skupinou. Nižší míra sebeúcty nebo sebejistoty, nedostatek stabilního rodinného zázemí a opory ze strany rodičů může omezit jejich schopnost rozpoznat a odolávat nebezpečím v online prostředí.

Tato práce je rozdělena do pěti kapitol, z nichž první čtyři jsou věnovány teoretickému vymezení zvolené problematiky. Nejdříve se zabývám charakteristikou dětského domova se školou a dalších typů zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy, jako jsou dětské domovy, diagnostické ústavy a výchovné ústavy.

Ve druhé kapitole se věnuji charakteristice internetu a sociálním sítím. V této kapitole se zabývám také charakteristikami jednotlivých sociálních sítí, mezi které patří populární platformy, jako jsou Facebook, Instagram, Snapchat a TikTok.

Třetí kapitola se zaměřuje na problematiku internetových rizik, která představují významnou hrozbu pro bezpečí dětí a mládeže. Podrobně se práce zabývá vybranými internetovými riziky, která jsou spojena se sociálními sítěmi. Mezi tato rizika patří kyberšikana, kybergrooming a sexting. Tato rizika mohou mít dlouhodobé dopady na život dětí.

Poslední teoretická kapitola se zabývá prevencí rizikového chování na internetu. Zde rozlišujeme tři hlavní druhy prevence: primární, sekundární a terciární. Dále se v této kapitole podrobněji zabýváme vybranými projekty, které se věnují prevenci rizikového chování na internetu. Tyto projekty zahrnují vzdělávací programy, osvětové kampaně a další aktivity zaměřené na posílení digitální gramotnosti a bezpečnosti uživatelů, zejména dětí a mládeže.

Součástí bakalářské práce je též vlastní výzkumné kvantitativní šetření ve formě dotazníkového průzkumu, který navazuje na zpracované teoretické poznatky a zabývá se již konkrétním cílem: zjistit míru výskytu a možnosti prevence vybraných rizik na internetu u dětí v dětském domově se školou.

1 Dětský domov se školou a další zařízení ústavní a ochranné výchovy

V této kapitole si charakterizujeme dětský domov se školou a podíváme se také na další zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy.

Ústavní a ochranná výchova se řídí zákonem č. 109/2002 Sb. o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů a spadá do resortu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky.

Mezi zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy patří:

- diagnostické ústavy,
- dětské domovy,
- dětské domovy se školou,
- výchovné ústavy.

Uvedená zařízení jsou zpravidla určena pro děti ve věku od 3 do 18 let, případně pro zletilé do 19 let (popř. zletilému, nezaopatřenému, studujícímu do 26 let). Zařízení musí dětem zajistit náhradní výchovnou péči v zájmu jejich zdravého vývoje, řádnou výchovu a vzdělávání.

1.1 Charakteristika dětského domova se školou

Dětské domovy se školou jsou speciální školská zařízení, určená pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy dětí, které mají závažné poruchy chování, nebo z důvodů aktuálního psychického oslabení (duševní poruchy) vyžadují specifickou výchovně léčebnou péči. Jsou do nich umísťovány děti zpravidla od 6 let do ukončení povinné školní docházky a součástí školského zařízení je příslušný typ školy. V případě stabilizování dítěte, dochází dítě do běžných škol (Janský, 2014).

Do dětského domova se školou jsou umísťovány také nezletilé matky, které mají nařízenou ústavní výchovu nebo uloženou ochranou výchovu a jejich děti, které nemohou být vzdělávány mimo dětský domov se školou (Vavrysová, 2018).

V tomto typu zařízení lze zřídit nejméně 2 a nejvíce 6 rodinných skupin, tu pak tvoří minimálně 5 a nejvíce 8 dětí různého věku a pohlaví. Při rozdělování dětí do skupin jsou prioritou jejich výchovné, vzdělávací a zdravotní potřeby. Sourozenci se zpravidla zařazují do jedné rodinné skupiny, výjimečně je možné je zařadit do různých rodinných skupin, zejména z výchovných důvodů (Dvořák, 2007).

Pro zabezpečení základní činnosti dětského domova se školou je nutné obsadit pracovní místa kvalifikovaným personálem. Mezi ten se řadí vedoucí ústavu – ředitel, psycholog, speciální pedagog – etoped a sociální pracovník. Optimální tým pro péči o klienty rozšířen o další specialisty a pedagogický personál. (Vocilka, 1996)

Za výchovu a vzdělávání dětí a klientů odpovídají jak pedagogičtí, tak i nepedagogičtí pracovníci. Tito pracovníci vzdělávají a vychovávají v souladu s cíli výchovy a vzdělávání, stanovenými zákonem č. 109/2002 Sb. a dalšími právními předpisy. Mezi pedagogické pracovníky řadíme učitele, vychovatele, speciální pedagogové, psychologové, pedagogové volného času, trenéři a další. Nepedagogičtí pracovníci jsou například sociální pracovníci, účetní, kuchaři či údržbáři (NPI ČR, 2024). DDS spolupracuje i s rodinou dítěte, které poskytuje pomoc při zajišťování záležitostí týkajících se dítěte. Poskytuje i podporu při přechodu dítěte do jeho původního rodinného prostředí nebo jeho přemístění do náhradní péče.

Dětské domovy se školou dle MŠMT mohou být vnitřně specializovány, jako:

- výchovná skupina pro výkon ochranné výchovy
- specializované zařízení pro děti s extrémními poruchami chování
- specializované zařízení s výchovně léčebným režimem (MŠMT, 2024, online)

Pro dětské domovy se školou je důležitá i spolupráce s orgány a institucemi. Dětský domov se školou například spolupracuje s okresními soudy, diagnostickými ústavy, výchovnými ústavy, dětskými domovy, městskými úřady, policií, zdravotnickými zařízeními, nestátními organizacemi apod.

Dítě může být z domova propuštěno na základě:

- dosažení zletilosti,
- soudního rozhodnutí o zrušení ústavní výchovy,
- rozhodnutí ředitele o ukončení dobrovolného pobytu na základě porušení smlouvy mezi nezaopatřenou osobou a zařízením.

Před ukončením pobytu je dítě připravováno na vstup do samotného života.

Cílem dětského domova se školou je zajistit, aby děti umístěné mimo svou rodinu měly bezpečné a kvalitní prostředí.

1.2 Další zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy

V této kapitole si představíme i další zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy, jako jsou dětské domovy, diagnostické ústavy a výchovné ústavy. Podle Českého statistického úřadu rok 2020/2021 bylo v České republice 137 dětských domovů, 28 dětských domovů se školou, 25 výchovných ústavů a 13 diagnostických ústavů (Český statistický úřad, 2021, online).

Dětský domov

Matoušek definuje dětský domov jako „*Zařízení pro děti, které nemají možnost vyrůstat v rodině a to proto, že rodinu nemají, nebo proto, že rodina není schopna či ochotna se o ně starat (tzv. sociální sirotci)*“ (Matoušek 2008, s. 45). Do dětského domova jsou zařazovány děti od 3 do 18 let, případně do ukončení přípravy povolání. O umístění dítěte do školského zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy rozhoduje soud. Výběr zařízení závisí na závažnosti psychosociálního postižení, věku či pohlaví dítěte (Vítková, 2004).

Důvody umístění dětí do dětského domova se školou jsou různé a mohou se lišit v závislosti na různých státech a jejich zákonech. Děti jsou hlavně odebrány, aby byly chráněny před nepříznivými vlivy ze strany jejich rodiny (Vocilka, 2000).

Příklady důvodů, proč by dítě mohlo být umístěno do dětského domova uvádí Vocilka (2000):

- **Zanedbávání** – rodiče nejsou schopni děti zajistit nezbytnou péči, stravu, oblečení, lékařskou péči a další základní životní potřeby.
- **Fyzické, emocionální nebo sexuální zneužívání** – dítě je vystaveno fyzickému, emocionálnímu nebo sexuálnímu zneužívání ze strany rodičů.
- **Rozvod nebo smrt rodičů** – žádný z rodičů není schopen zajistit péči o dítě nebo není ochoten se o dítě starat.
- **Ostatní důvody** – existuje mnoho dalších příčin, proč dochází k umístění do dětských domovů, například situace, kdy rodina ztratí bydlení, alkoholismus a další.

Dětské domovy usilují o co nejuvěrnější simulaci rodinného prostředí. Děti mají ve svém volném čase možnost rozvíjet své zájmy a navštěvovat různá zařízení. Hlavním cílem je minimalizovat sociální izolaci a umožnit dětem udržovat kontakt s jejich rodinou, a to buď prostřednictvím dopisování nebo osobních návštěv, pokud je to povoleno

příslušnými institucemi, které mají na starosti sociálně-právní ochranu dětí. Dětské domovy se také aktivně snaží podporovat vztahy mezi dětmi a jejich rodinou, aby se děti v budoucnu mohly vrátit do rodinného prostředí (Knotová, 2011).

Diagnostický ústav

Diagnostický ústav je školské zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy. Děti jsou do tohoto zařízení přijímány pouze na krátkodobý pobyt, obvykle po dobu osmi týdnů. Probíhá zde komplexní diagnostika a poté je dítě přerazeno do konkrétního školského zařízení. Toto zařízení poskytuje péči i dětem, které byly zadrženy na útěku nebo po podání žádosti jejich zákonných zástupců (Pipeková, 2006).

Jak již bylo zmíněno, diagnostické ústavy mají za úkol během dvouměsíčního diagnostického a výchovně-terapeutického pobytu dětí provést komplexní diagnostiku osobnosti a vymezit individuální výchovné a vzdělávací priority. Tato diagnostika zahrnuje i doporučení vhodných metod a přístupů, tzn. sestavení specifického programu rozvoje osobnosti (Janský, 2014).

Funkce diagnostického ústavu dle Slomka (2010) jsou:

- diagnostické – spočívají ve vyšetření úrovně dítěte formou pedagogických a psychologických činností,
- vzdělávací – zjišťují úroveň dosažených znalostí a dovedností, stanovují se specifické vzdělávací potřeby,
- terapeutické – směřují k nápravě poruch v chování dítěte,
- výchovné a sociální – vztahují se k osobnosti dítěte, k rodinné situaci,
- organizační – umisťují děti do zařízení,
- koordinační – směřují k prohloubení a sjednocení odborných postupů ostatních zařízeních.

Výchovný ústav

Výchovný ústav poskytuje výchovnou, vzdělávací a sociální péči dětem starším 15 let, které trpí závažnými poruchami chování a byla u nich nařízena ústavní nebo uložena ochranná výchova. Tento typ zařízení je také určen pro děti od 12 let s ochrannou nebo ústavní výchovou, jejichž chování vykazuje natolik závažné poruchy, že není vhodné je umístit do dětského domova se školou (Janský, 2014).

Za závažné rizikové chování patří například užívání návykových látek, předčasný začátek sexuálního života, kriminalita, záškoláctví či agresivní chování (NPI, 2024, online).

Cílem výchovných ústavů je reedukace a resocializace klientů a jejich příprava na život mimo ústavní zařízení.

Výchovné ústavy plní ve vztahu k dětem zejména úkoly výchovné, ochranné, nápravné a sociální. Zřizují se odděleně pro děti s nařízenou ústavní výchovou, s uloženou ochrannou výchovou, pro osoby, které jsou nezletilými matkami, a pro jejich děti, nebo které vyžadují výchovně léčebnou péči, popřípadě se ve výchovném ústavu pro tyto děti zřizují oddělené výchovné skupiny (NPI, 2024, online).

2 Internet a sociální sítě

V této části kapitoly si definujeme pojem internet a sociální sítě. Budu se zabývat sociálními sítěmi, které se staly nedílnou součástí života mnoha lidí, včetně dětí v dětském domově se školou.

2.1 Internet a jeho aspekty

Slovo internet pochází z původně latinské předpony „inter“ (česky mezi) a anglického slova „net“ (network, česky síť). Původně tedy šlo o označení jedné ze sítí připojených k Internetu, následně došlo k definování pojmu, který dnes označuje celou síť (Hulanová, 2012, s. 17).

Internet je tedy „decentralizovaná celosvětová síť spojující počítače různých vlastníků, která je odolná proti výpadku jedné nebo několika částí. Umožňuje sdílení dat, používání e-mailu a mnoho dalších služeb. Internet nekontroluje žádná autorita a celý systém je vybudován tak, aby se řídil sám“ (Blažková, 2005, s. 13).

Šmahaj (2014) charakterizuje internet jako celosvětovou síť, která se rozšířila díky pokroku v informačních technologiích. Podle jeho údajů je přibližně 52 % evropské populace online, a děti ve věku 6-17 let používají internet častěji, než je evropský průměr. Autor zdůrazňuje, že internet má mnoho funkcí, poskytuje zábavu, ale také slouží jako prostředek pro páchání trestné činnosti.

Vznik internetu na území České republiky se začíná objevovat počátkem roku 1990. V takové době ještě v bývalém Československu neexistovaly žádné linky mimo telefonních. Teprve na přelomu let 1995 a 1996 vstupuje na trh celá řada komerčních poskytovatelů připojení k Internetu (Hulanová, 2012, s. 19).

V současné době je internet pro mnohé nepostradatelným zdrojem informací a možností. Poskytuje širokou škálu možností, od vzdělávání a hledání pracovních příležitostí až po komunikaci a zábavu. Internet je pro spoustu lidí příležitostí, ale s tím přicházejí i rizika. Jako je například kyberšikana, podvodné webové stránky a ztráta soukromí. Je důležité používat internet s obezřetností a zvážit jeho možné negativní dopady.

2.2 Sociální sítě

Jedná se o druh služby, který umožňuje komunikaci a sdílení informací. Podle Maroše (2014, s. 3) je „sociální síť služba internetu, která umožňuje uživatelům sdílet informace a navzájem spolu komunikovat. Tento název je přejatý z anglického pojmenování social network. Správnější překlad by měl znít společenská síť, ale vžil se méně přesný název sociální síť.“

Kohout (2016, s. 40) definuje sociální síť jako „online službu, která na základě registrace umožní vytvořit profil uživatele, pod kterým lze tuto službu využívat zejména ke komunikaci, sdílení informací, fotografií, videa atd. s dalšími registrovanými uživateli.“

Důležitým termínem spjatým se sociálními sítěmi je kyberprostor. Kyberprostor je virtuální sféra, do které se vstupuje při připojení k internetu. Tento virtuální svět se utváří a rozvíjí díky moderním komunikačním technologiím, což ovlivňuje chování, vztahy a vnímání lidí (Hulanová, 2012).

Popularitu si sociální sítě získali především rychlým a snadným umožněním kontaktování svých přátel a navazování nových vztahů. Nejpopulárnější sociální sítě jsou typické svou jednoduchostí a přehledností. Vytvořit profil a stát se tak uživatelem sociální sítě zabere jen několik minut, navíc je mnoho sociálních sítí přeloženo do více jazyků, takže uživatele neomezuje jazyková bariéra (Bureš, 2010).

Pro děti a dospívající hrají sociální sítě klíčovou roli v jejich každodenním životě. V tomto období se potřeba budovat vztahy zvyšuje, jelikož jde o citlivé období na rozvoj sociálních vztahů. Nepřítomnost na sociálních sítích může vést k pocitu sociálního vyloučení vzhledem k objemu internetové skupiny, kdy dospívající přichází o část dění ve skupině. I když někteří sociální sítě aktivně nepoužívají nebo o ně nemají zájem, tak se přesto stále snaží udržovat krok s děním, aby byli informováni o tom, co se děje s jejich přáteli (Ševčíková, 2014).

Míra používání jednotlivých sociálních sítí v České republice v roce 2024 podle výzkumného šetření Datareportal je následující:

1. **Facebook** – 4,7 milionů uživatelů
2. **Instagram** – 3,6 milionů uživatelů
3. **TikTok** – 2,09 milionů uživatelů
4. **Snapchat** – 1,24 milionů uživatelů

Facebook

Tato sociální síť vznikla v roce 2004, založil ji bývalý harvardský student jménem Mark Zuckerberg. V tu dobu se jednalo především o platformu pro spolužáky a poté se neustále rozrůstal. Tato sociální síť je přeložena celkem do 84 světových jazyků (Blažek, 2015).

V dnešní době hrají sociální sítě, včetně Facebooku, klíčovou roli nejen v životech většiny lidí, ale také v životech celebrit, různých společností, firem a politických stran. Facebook je stále nejvíce aktivní sociální síť s největším počtem uživatelů, a to i v České republice, což potvrzuje předchozí statistika.

Rostoucí používání sociálních sítí, jako je Facebook a další platformy, přináší nová rizika pro děti a mládež. Mnohdy sdílejí své osobní údaje a navazují přátelství s lidmi, které vůbec neznají. S rozšířením mobilních telefonů s fotoaparátem se také nekontrolovatelně šíří nevhodné fotografie na jejich sociálních profilech, aniž by si uvědomovali potenciální následky. Často chybí kontrola ze strany rodičů či vychovatelů, kteří o těchto aktivitách nemusí vědět (Eckertová a Dočekal, 2013).

Instagram

Instagram je aplikace a sociální síť pro sdílení vizuálního obsahu. Aplikace slouží jako platforma pro mobilní uživatele s cílem nahrávání fotografií podle vlastního výběru. Obrázky a videa, které jednotliví uživatelé na síť nahrávají, jsou přidány do profilu, a uspořádány ve třířádkové mřížce. Příspěvky nahrané uživateli si následně prohlíží další uživatelé – jejich “sledující”. Tato síť byla spuštěna 6. října roku 2010 (Croll, 2017).

Na sociálních sítích, jako je Instagram, je velkým problémem tlak na pořizování dokonalých fotografií. Mnoho uživatelů se bez ohledu na osobní bezpečnost vydává do nebezpečných situací, jen aby získali originální fotografii, která jim zaručí nové sledující a hromadný přísun „lajků“. Statistiky ukazují, že v letech 2011 až 2017 došlo k více než 260 úmrtím jen kvůli snahám o pořízení selfie. Časté příčiny těchto tragédií zahrnují utonutí, například pád do prudké řeky, nebo dopravní nehody, pády z výšek a útoky zvířat (Kubala, 2019).

TikTok

TikTok je mobilní aplikace, která umožňuje uživatelům vytvářet krátká videa a sdílet je s ostatními. Tato videa bývají často doprovázena hudbou, efekty, filtry nebo jinými

úpravami, což přispívá k jejich atraktivitě. TikTok se stal velmi populární platformou, zejména mezi mladými uživateli, a nabízí širokou škálu obsahu.

Jako u jiných online platform, i na TikToku se objevuje celá řada problémů – od kybernetické agrese a kyberšikany, přes úniky či cílené nahrávání sexuálně laděného obsahu, přes různé druhy obtěžování, vydírání a zesměšňování (Kopecký, 2019). Tyto problémy mohou mít vážné důsledky na psychické zdraví uživatelů, a je důležité, aby rodiče a vychovatelé věnovali pozornost tomu, jaké aktivity děti na této platformě dělají.

Snapchat

Snapchat je aplikace, která umožňuje uživatelům posílat zprávy, fotografie, videa, která mohou být dostupná pouze po určitou dobu. Aplikace také nabízí různé možnosti úpravy fotek pomocí filtrů.

Snapchat je na první pohled přívětivá aplikace, ale může být i nebezpečná. Jde o ideální prostředí pro kyberšikanu. Útočníci mohou posílat výhružné zprávy, které však po přečtení ihned zmizí, což komplikuje shromáždění důkazů. S aplikací je spojen i rizikový jev sexting neboli dobrovolné sdílení vlastních intimních materiálů. Provozovatelé aplikace tvrdí, že zasláný materiál po uplynutí stanovené doby zmizí, je ale stále možné, že útočník získá kopii pomocí screenshotu nebo jiným způsobem (Kubala, 2019).

3 Vybraná internetová rizika

Mezi rizika spojená se sociálními sítěmi patří dle Koloucha (2016) zejména:

- Kyberšikana
- Kybergrooming
- Kyberstalking
- Sexting

V internetovém prostředí a na sociálních sítích existuje mnoho nebezpečných jevů, které mohou ohrozit bezpečí uživatelů, zejména dětí. Zaměříme se na ty nejčastější jevy, které představují vysoké riziko pro děti, jako je kyberšikana, kybergrooming a sexting. V této části se budeme podrobněji zabývat těmito riziky, abychom lépe porozuměli jejich potencionálním dopadům na děti a mládež.

3.1 Kyberšikana

Kyberšikana je forma agrese, která může vzniknout s jasným záměrem, ale také omylem, například jako nevhodný vtip. Jde o opakovaný jev, který má svá specifika, projevy a formy (Szotkowski a kol., 2020).

Mezi běžné projevy kyberšikany patří různé ponižování, nadávky, vyhrožování, zastrašování, vydírání a pronásledování oběti. Tyto útoky mohou být intenzivní, agresivní a trvat dlouhou dobu. Útočník často nepřemýšlí o možných následcích svého jednání kvůli nedostatečné vyzrálosti (Krejčí, 2010).

Celosvětová organizace StopCyberbullying.org se zabývá internetovou bezpečností. Ta definuje kyberšikany *"jako situaci, kdy dítě nebo dospívající opakovaně trápí, hrozí, pronásleduje, ponižuje, zesměšňuje nebo se jinak zaměřuje na další dítě nebo dospívajícího pomocí textových zpráv, e-mailů, IM nebo pomocí jakéhokoli jiného typu moderních komunikačních technologií"* (Hulanová 2012, s. 37).

Další definice kyberšikany, též cyberbullyingu či počítačové šikany, je zneužití informačních a komunikačních technologií k činnostem, které mají za úkol narušit emocionální stabilitu jedince (Kavalír, 2009).

Ke kyberšikaně dochází v takzvaném kyberprostoru. Kyberprostor je prostor kybernetických aktivit, či jako prostor vytvořený informačními a komunikačními technologiemi. Tento prostor, oproti světu reálnému, je značně specifický a rozhodně je mylné se domnívat, že v něm budou fungovat stejná pravidla jako ve světě reálném (Kolouch, 2019).

Základní prvky kyberšikany podle Černé (2013, s. 21) jsou:

- Děje se prostřednictvím elektronických médií,
- Opakovanost,
- Záměrnost agresivního aktu ze strany útočníka,
- Mocenská nerovnováha,
- Oběť vnímá toto jednání jako nepříjemné, ubližující.

Existují a používají se také různé nástroje, které umožňují agresorům šířit urážlivé zprávy, které jsou pak obětem doručovány. Tyto prostředky slouží nejen k šíření škodlivých zpráv, ale bohužel i k jejich přijímání. Mezi nejčastější prostředky dle Rogers (2011, s. 33-35) patří:

Textové zprávy

Většinou se jedná o zprávy, které obsahují výhrušné nebo útočné sdělení. Kyberšikana formou textových zpráv často zahrnuje opakované, vytrvalé zahlcování obětí velkým počtem textových zpráv.

Fotografie nebo videoklipy pořízené kamerou mobilních telefonů

S mobilními telefony je možné pořizovat fotografie, které lze pak odeslat dál pomocí internetu nebo technologie Bluetooth. Kyberšikana v této podobě často zahrnuje zneužití těchto fotografií nebo videí k zastrašování nebo ponížení oběti. Jedním z běžných typů kyberšikany je tzv. „happy slapping“, který spočívá v nahrávání a sdílení videonahrávek fyzických útoků.

Mobilní telefonáty

V dnešní době má téměř každý člověk mobilní telefon a jejich počet neustále roste. Agresoři často obtěžují své oběti neustálými a někdy i agresivními hovory, případně je opakovaně prozvánějí, a když oběť zvedne telefon, na druhé straně nikdo neodpovídá. Případně své oběti ukradnou telefon a používají ho k obtěžování dalších lidí, což může vést k tomu, že je daná oběť mylně považována za agresora.

E-mailly

Agresoři mohou posílat útočné a šikanující e-mailly, ať pod pseudonymem, nebo pod cizí identitou, aniž by se museli bát toho, že je někdo odhalí.

Chatovací místnosti

Chatovací místnosti se mohou stát prostředkem pro zastrašování a výhrůžky. Tento druh kyberšikany zahrnuje chat na herních stránkách a ve virtuálních světech.

Instant messaging

V České republice se pro tuto formu komunikace nejvíce používá Skype. Diskuse mohou eskalovat do laviny agresivních komentářů a mohou vyústit do situací, kdy je jednotlivec cílem útoků skupiny.

Sociální sítě

Tyto platformy usnadňují rychlé spojení s ostatními s možností sdílení obsahu, jako jsou fotografie. Touha po popularitě a velkém počtu přátel může vést děti k tomu, že přijmou „žádost o přátelství“ od neznámého člověka, což může ohrozit jejich bezpečí tím, že poskytnou přístup k osobním informacím, což je činí zranitelnými. Sociální sítě také umožňují snadné vytváření falešných profilů a kontaktování obětí kyberšikany pod cizí či smyšlenou identitou. To umožňuje agresorům skrýt svou totožnost a zároveň sledovat své oběti.

Internetové stránky

Dovednosti získané pro efektivní využívání internetových technologií mohou být také zneužity, což může mít vážné následky. Agresoři mohou vytvářet urážlivé blogy nebo osobní webové stránky o svých obětech pomocí různých online platforem, které nabízejí tyto služby zdarma a pro legitimní účely (Rogers 2011, s. 33-35).

3.2 Kybergrooming

Kybergrooming je takové chování uživatelů internetu, jehož cílem je pomocí internetových komunikačních prostředků a jiných technologií vyvolat v dospělém či dítěti pocit důvěry a prostřednictvím falešné identity ho zneužít nebo vylákat na schůzku (Kožíšek a Písecký, 2016).

V České republice se setkáváme s případy groomingu podobně jako v jiných zemích Evropy. Existují záznamy o situacích, kdy pachatelé (groomers) oslovili děti prostřednictvím internetových platforem, jako jsou například seznamky, a nabízeli jim

peníze nebo různé dary. Jakmile došlo ke kontaktu dítěte s groomerem, často došlo i k sexuálnímu zneužití dítěte (Kopecký, 2010).

Nejčastějšími oběťmi jsou děti ve věku 11-17 let a častěji jde o dívky. Kopecký a Szotkowski (2015) popisují nejčastější oběti, mezi které patří:

- děti s nízkou sebeúctou nebo nedostatkem sebedůvěry (tyto oběti lze snadněji citově či fyzicky izolovat);
- děti s emocionálními problémy, oběti v nouzi (děti hledají náhradu za své rodiče)
- děti naivní a přehnaně důvěřivé (děti, které jsou ochotnější se zapojit do online konverzace s neznámými lidmi)
- adolescenti/ teenageři (zajímá je lidská sexualita a jsou ochotni o ní komunikovat)

(Kopecký, Szotkowski, 2015).

U dětí z dětských domovů se školou bychom měli na tuto problematiku dávat zvláštní pozor, protože mají často zranitelnější pozici než děti žijící ve funkčním rodinném prostředí. Zpravidla nemají, tak silnou podporu ze strany rodičů a často mohou trpět emocionálními problémy. Právě s nízkou sebedůvěrou a sebeúctou mohou být náchylnější k manipulaci a zneužívání, což je činí ideálními oběťmi pro kybergrooming a jiné formy online rizik.

Kybergrooming můžeme rozdělit do několika etap, které útočníci využívají k postupnému získání důvěry a kontroly nad dítětem. První etapa spočívá v budování důvěry, kdy útočníci zaujmou roli, která je dítěti blízká, a snaží se izolovat oběť od svého okolí. Další etapou je různé podplácení dárky či různými službami. Tyto nabídky jsou velmi lákavé a útočníci se snaží působit na oběť štedře. Dále pokračuje vyvolání emoční závislosti oběti na osobě útočníka, kybergroomer zná nejintimnější tajemství dítěte. Poté dochází k osobnímu setkání, toto setkání může být realizováno procházkou v parku, návštěvou kina, diskotéky, případně přímo návštěvou bytu kybergroomera. Jako poslední etapa je sexuální obtěžování, zneužití dítěte (Kolouch, 2016).

3.3 Sexting

Pojem sexting je složeninou slov sex a texting (Eckertová a Dočekal, 2013). Sexting představuje „*elektronické rozesílání textových zpráv, vlastních fotografií či vlastního videa se sexuálním obsahem, ke kterému dochází v prostředí virtuálních elektronických*

médií– zejména internetu“ (Kopecký 2013, s. 81). Obsah je zejména sdílen mezi partnery, avšak po skončení vztahu mohou být tyto materiály zneužity za účelem poškození druhé osoby (Kovářová, 2019). V takových situacích je běžné, že jsou tyto materiály buď zveřejněny nebo je použita výhrůžka, že budou zveřejněny. Sexting, který zahrnuje nezletilé osoby, může být z právního hlediska kvalifikován jako trestný čin (Kohout, 2016).

V případě, kdy sexting provozuje dítě, se může pachatel dopustit trestného činu dle § 193 trestního zákoníku – Zneužití dítěte k výrobě pornografie.

Při komunikaci s neznámou osobou, která chce získat data se sexuálním obsahem, bývá tento úmysl patrný již v prvních zprávách, kdy je uživatel začne okamžitě po oslovení vyžadovat. Při tvorbě materiálu obsahující sexuální prvky je důležité být opatrný. Vhodné je zakrytí obličeje a dalších identifikačních nápadných znaků, které vedou k jednoznačné identifikaci (tetování, mateřská znaménka, šperky). U tvorby videa je vhodné nepoužívat zvukový záznam, ale pouze obrazový (Kožíšek a Písecký, 2016).

Szotkowski a kol. (2020) nabízí následující členění sextingu podle motivace k jeho realizaci:

- 1. Sexting je vnímán jako součást romantických vztahů** – bývá využíván k navazování vztahů nebo k flirtování. Často slouží k vyjádření sexuální touhy, náklonnosti a intimity mezi partnery. Je považován za projev důvěry a lásky ve vztahu.
- 2. Sexting funguje jako nástroj pro potlačení nudy** – může být používán jako prostředek k odvrácení nudy, a nemusí vždy souviset s úmyslem sexuálního vzrušení.
- 3. Sexting vzniká jako produkt sociálního tlaku** – často vzniká v důsledku tlaku ze strany určité skupiny lidí, jako jsou spolužáci ve škole nebo partner/partnerka. Stává se, že dívky podléhají tlaku svého partnera a v důvěře mu poskytují své intimní materiály, buď proto, aby splnily jeho očekávání a potřeby, nebo aby se vyhnuly možné hádce či konfliktu. Pokud je tlak vyvíjen na chlapce, je často motivován touhou po popularitě.
- 4. Sexting jako produkt konzumní společnosti, jako nástroj sebeprezentace** – v dnešní době je lidská sexualita často prezentována veřejně, zejména prostřednictvím médií, kde se různé celebrity obrací k sextingu jako k prostředku pro svou prezentaci. Vzhledem k důležitosti vzorů pro děti

je hlavní si uvědomit, že pokud média prezentují odhalování se a sdílení intimity jako normální chování, pak budou děti vnímat sexting spíše jako běžný způsob sebereprezentace.

- 5. Sexting jako nástroj pomsty** – jedna osoba útočí na jinou, často v rámci kyberšikany. Tento materiál může být použit k vydírání dítěte, často v kontextu kybergroomingu. Tento materiál se šíří velmi rychle a je takřka nemožné jej odstranit z internetu (Szotkowski a kol. 2020, s. 37-40).

Tak jako předchozí internetová rizika, tak i sexting představuje pro děti v dětských domovech zvláštní riziko. Jak již bylo zmíněno, děti v dětských domovech se školou často procházejí složitými emocionálními a sociálními situacemi. Tyto situace mohou zvýšit pravděpodobnost, že se obrátí k sextingu jako k prostředku vyjádření svých emocí, hledání pozornosti nebo dokonce jako prostředku k přizpůsobení se svému prostředí. Je tedy důležité, aby pracovníci v dětských domovech měli znalosti k řešení sextingu. To zahrnuje i poskytování bezpečného prostředí pro otevřenou komunikaci s dětmi.

V následující kapitole se zaměříme na prevenci rizikového chování na internetu.

4 Prevence rizikového chování na internetu

Prevence je velmi důležitá při minimalizaci rizik v online světě a představuje klíčový prvek ochrany dětí před negativními dopady v online prostředí. Děti v dětských domovech nejsou výjimkou a stejně jako děti v běžných rodinách, mohou čelit různým rizikům a nebezpečím na internetu. Je zásadní předcházet situacím, které mohou děti ohrozit a je důležité zajistit prostředí podporující jejich bezpečný růst a vývoj. Proto se v této kapitole zaměřím na prevenci rizikového chování na internetu.

Dětské domovy se školou realizují celou řadu preventivních opatření, které mají za cíl snížit riziko vzniku nebezpečných situací nebo minimalizovat dopady již probíhajících incidentů na dítě.

Jako prevenci označujeme všechna opatření směřující k předcházení a minimalizaci nežádoucích či patologických jevů spojených s rizikovým chováním a jeho důsledků (Čech a Zvoníčková, 2017).

Termín prevence rizikového chování definuje Miovský (2015, s. 28) jako „*jakýkoliv typ výchovných, vzdělávacích, zdravotních, sociálních či jiných intervencí směřujících k předcházení výskytu rizikového chování, zamezujících jeho další progresi, zmírňujících již existující formy a projevy rizikového chování nebo pomáhajících řešit jeho důsledky.*“

Oblasti, které jsou důležité v rámci prevence i intervence ke snižování rizikového chování na internetu (Černá a kol., 2013):

- **Zvyšování povědomí o bezpečném používání internetu** – tato strategie pomáhá dětem a dospívajícím k uvědomění, proč a jak je nutné chránit své soukromí na internetu. Je důležité, abychom dětem pomohli porozumět, že i online prostředí může být nebezpečné a současně bychom měli děti naučit, že je potřeba zachovávat respekt k ostatním uživatelům internetu.
- **Zvyšování povědomí o rizikovém chování na internetu (kyberšikaně)** – děti by měly vědět, co se myslí rizikovým chováním na internetu. Důležité je dětem ukázat, jaké chování by nemělo být tolerováno, děti by také měly vědět, že mají právo se obrátit na někoho důvěryhodného z domova.
- **Preventivní programy proti školní šikaně** – proti internetovým rizikům (kyberšikaně) mohou být nápomocné i programy primárně určené pro boj se školní šikanou. Podobný program může být efektivnější, pokud se zaměří na agresi v online prostředí.

- **Podporování dětí ve vyhledávání pomoci u dospělých autorit** – hledání pomoci a podpory u dospělých je jedním z účinných způsobů, jak se vyrovnat s kyberagresí. Je důležité, aby děti mohly vědět, že se mohou obrátit na někoho z personálu.
- **Intervence aneb co mohou pedagogové dělat** – důležité je situaci nepodceňovat a včas ji podchytit.
- **Systematická práce s aktéry** – tato práce je žádoucí, pokud chceme dosáhnout změny chování u aktérů a zmírnit negativní důsledky (Černá a kol. 2013, s. 133-137).

4.1 Druhy prevence

Rozlišujeme tři základní druhy prevence, jedná se o prevenci primární, sekundární a terciární. Při primární prevenci se snažíme zabránit vzniku rizikového chování v situacích a prostředích, kde daný jev ještě nenastal. Sekundární prevence se soustředí na osoby, které jsou již považovány za rizikové nebo se dopustily rizikového chování. Terciární prevence se zabývá opatřeními, která mají za cíl zabránit opakovanému výskytu daného rizikového chování.

Primární prevence

Jak již bylo zmíněno, primární prevence se využívá ještě před propuknutím nějakého druhu rizikového chování za účelem předcházení tomuto chování.

Primární prevenci lze dělit na specifickou a nespecifickou. Specifická prevence je zaměřená na konkrétní formu a typ rizikového chování a nespecifická prevence není zaměřená na konkrétní typ, působí obecně a zaměřuje se například na posilování dobrých vztahů mezi dětmi (Bendl, 2015).

Specifickou prevenci dále členíme na všeobecnou, selektivní a indikovanou:

- **Prevence všeobecná** – zahrnuje opatření, která se vztahují na celou skupinu lidí (třída, škola) bez rozdílu. Do této prevence patří dlouhodobé preventivní programy, interaktivní besedy a projektové aktivity, které mohou být implementovány ve školách.
- **Prevence selektivní** – zaměřuje se na osoby, u kterých jsou ve zvýšené míře přítomny rizikové faktory pro vznik a vývoj různých forem rizikového

chování, např. děti žijící v sociálně vyloučených lokalitách nebo děti s poruchami chování.

- **Prevence indikovaná** – zaměřuje se na situace, kdy se ve třídě nebo ve škole již vyskytla kyberšikana (MŠMT, 2024, online).

Pro primární prevenci rizikového chování je důležitý i stát, který odvíjí své činnosti od Ministerstva zdravotnictví České republiky, Ministerstva vnitra České republiky a Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky.

- **Ministerstvo zdravotnictví České republiky** – se zabývá duševním zdravím a zdravým životním stylem, spolupracuje i s dalšími subjekty (MZDČR, 2024,online)
- **Ministerstvo vnitra České republiky** – vytváří a sjednocuje plán preventivní politiky vlády České republiky, který se týká různých resortů. Také předkládá Strategii prevence kriminality pro stanovené období a pravidelně posuzuje, jak se daří dosahovat stanovených cílů a úkolů (MVČR, 2024, online).
- **Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy** – zpracovává koncepční materiál resortu na dané období, tj. strategii, která metodicky podporuje a koordinuje aktivity v oblasti primární prevence českého školství. Tato strategie se nazývá Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2019-2027 (MŠMT, 2024, online).

Zde popíšu vybranou legislativu, který se vztahuje k prevenci rizikového chování žáků:

Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže je základním dokumentem Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Stanovuje hlavní směry pro prevenci rizikového chování v České republice. Tento strategický dokument tvoří základní rámec politiky primární prevence.

Zákon o ochraně před škodlivými účinky návykových látek č. 65/2017Sb. – upravuje opatření k ochraně před škodami způsobenými užíváním návykových látek.

Zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělání č.561/2004 Sb., (školský zákon) upravuje předškolní, základní, střední, vyšší odborné a některé jiné vzdělávání ve školách a školských zařízeních. Stanovuje podmínky, za kterých probíhá vzdělávání a výchova. Také definuje práva a povinnosti jednotlivců a institucí během procesu vzdělávání ve školství.

Zákon o pedagogických pracovnících a o znění některých zákonů č. 563/2004 Sb. – definuje pojem pedagogického pracovníka a stanovuje podmínky pro výkon pedagogické činnosti.

Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže (Dokument MŠMT č.j. 212912010-28) – vymezuje aktuální terminologii a začleňuje prevenci do školního vzdělávacího programu a školního řádu. Dále popisuje jednotlivé instituce v systému prevence, úlohu pedagogického pracovníka, doporučuje postupy při výskytu rizikových forem chování dětí a mládeže.

Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních (č.j. MSMT-21149/2016) – cílem je pomoci školám a školským zařízením porozumět šikaně.

Výklad vyhlášky č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských zařízeních, ve znění vyhlášky 116/2011 Sb. – vymezuje rozsah, účel a formy poradenské činnosti (MŠMT, 2024, online).

Sekundární prevence

Sekundární prevence se zaměřuje na jednotlivce i skupiny a má za cíl vrátit je do původního žádoucího stavu a systematicky nad nimi dohlížet kvůli možné recidivě. Jinak řečeno sekundární prevence se aplikuje v situacích, kdy už došlo k projevu nežádoucího jevu a snaží se zabránit dalšímu šíření. Zároveň se zaměřuje i na osoby, které mají předpoklady stát se oběťmi trestných činů nebo sociálně patologických jevů (Švestková, 2019). Sekundární prevencí se zabývají zejména poradny, krizová centra, detoxikační centra, střediska preventivně-výchovné péče apod. (Bělík, Hoferková, 2018, s.38-39).

Terciární prevence

Terciární prevence se zaměřuje na jedince, kteří už propadli patologickému chování, s cílem zabránit jejich další recidivě. Tato prevence se také soustředí na resocializaci, která pomáhá nasměrovat závislého nebo problémového jedince po léčení k novým životním směrům a životu bez patologie a závislosti (Čech, 2006).

4.2 Projekty zaměřené na prevenci

Projekt Nebud' obět'!

Projekt Nebud' obět' se zaměřuje na preventivní osvětu v problematice nebezpečného užívání internetu a komunikačních technologií. Důraz je kladen na kyberšikanu, kybergrooming, sexting a sociální sítě. Projekt je též znám tematickými komiksy a tvorbou videoklipů na téma různých hrozeb internetu a tím tvoří zajímavý prvek v oblasti prevence (Nebud' obět', 2024, online).

K základním aktivitám patří vzdělávací akce, přednášky, školení, realizace projektů, mediální kampaně, projektové dny atd. (Nebud' obět', 2024, online).

Projekt E-bezpečí

Projekt E-bezpečí zaměřuje svou činnost na mapování a analyzování nebezpečných komunikačních praktik vázaných na elektronickou komunikaci. Poskytuje vzdělávání v oblasti prevence a řešení kyberšikany a dalších problematických projevů chování na internetu pro děti i pedagogy. Kromě toho vytváří metodické materiály a provozuje online poradnu (Rogers, 2011).

Hlavními prvky projektu jsou vzdělávací akce, semináře, videokurzy, také pravidelně realizuje celorepublikové výzkumné šetření. Zaměřuje se na širokou škálu témat, která souvisí s bezpečností na internetu, jako jsou kyberšikana, kybergrooming, ochrana osobních údajů, bezpečné chování na sociálních sítích, umělá inteligence a další. Jeho snahou je poskytnout dětem, mládeži, rodičům a pedagogům potřebné znalosti a dovednosti pro bezpečné a odpovědné chování na internetu (E-bezpečí, 2024, online).

Celkově lze říci, že projekt E-bezpečí představuje důležitý nástroj pro boj proti internetovým rizikům a posilování digitální gramotnosti, čímž přispívá k bezpečnějšímu online prostředí pro všechny uživatele.

Národní centrum bezpečnějšího internetu

Národní centrum bezpečného internetu je nevládní sdružení, které dělá osvětu a podporuje bezpečnější užívání online technologií a vzdělávání v této oblasti (Rogers, 2011). Toto sdružení realizuje nejen preventivní programy, ale také poskytuje další vzdělávací aktivity zaměřené na téma bezpečí na internetu. Realizovali například tyto projekty:

- **eSafety Label+** - cílem projektu je podpora výměny znalostí a osvědčených postupů mezi komunitu evropských učitelů, ředitelů škol a dalších školních činitelů za účelem vytvořit bezpečné digitální prostředí na školách (eSafety Label, 2024, online).
- **Bezpečněonline.cz** – výchovně-vzdělávací stránky, které se zaměřují na děti a dospívající s cílem podporovat u nich bezpečné používání internetu. Pro pedagogy jsou zde k dispozici metodické pomůcky (Rogers, 2011).

Hlavním cílem všech těchto uvedených preventivních projektů zaměřených na internetová rizika je především změna postojů, posílení zdravých a bezpečných vzorců chování, zvýšení informovanosti a vytvoření zdravého klimatu ve školním prostředí. Tyto projekty se snaží minimalizovat vznik rizikového chování mezi dětmi v online prostředí.

5 Výzkumné šetření zaměřené na problematiku internetových rizik u dětí v dětském domově se školou

Kapitola se věnuje výzkumnému šetření zaměřeného na internetová rizika u dětí v dětském domově se školou a možnosti jejich prevence. Představuje klíčový krok k porozumění této problematice. Cílovou skupinou jsou děti žijící v dětských domovech se školou, a to ve věkové kategorii od 6 do 15 let.

5.1 Stanovení výzkumného problému a hypotézy

Pro empirickou část práce je stanoven výzkumný problém, který zní: Jaké zkušenosti mají děti z dětských domovů se školou s riziky spojenými s používáním internetu?

Pro zodpovězení výzkumného šetření je důležité si stanovit cíle a hypotézy. Cílem výzkumného šetření je tedy zjistit zkušenosti a zjistit míru výskytu s možností prevence vybraných rizik na internetu u dětí v dětském domově se školou.

Hypotézu lze definovat jako tvrzení, které je vyjádřeno oznamovací větou. Na konci výzkumného šetření musíme toto tvrzení přijmout nebo vyvrátit, vyjadřuje vztah mezi dvěma proměnnými (Gavora 2000, s. 53). V rámci výzkumného šetření dané práce bylo stanoveno celkem 7 hypotéz, které jsou uvedeny níže.

- **Hypotéza č. 1:** Více než 30 % dětí z dětského domova se školou komunikuje prostřednictvím sociálních sítí s neznámými lidmi.
- **Hypotéza č. 2:** Alespoň 35 % dětí z dětského domova se školou má zkušenost s kybergroomingem.
- **Hypotéza č. 3:** Alespoň 15 % dětí z dětského domova se školou má zkušenost se sextingem.
- **Hypotéza č. 4:** Alespoň 40 % dětí z dětského domova se školou má zkušenost s nějakou formou kyberagrese.
- **Hypotéza č. 5:** Alespoň 50 % dětí z dětského domova se školou by se svěřilo vychovatelům, že byly pozvány na osobní schůzku.
- **Hypotéza č. 6:** Více než 50 % dětí z dětského domova se školou absolvovala besedu zaměřenou na nebezpečí internetu.
- **Hypotéza č. 7:** Více než 50 % dětí z dětského domova se školou informuje vychovatele o své internetové činnosti, čímž přispívá k prevenci rizikových jevů na internetu.

Každá stanovená hypotéza má svůj základ na již provedeném šetření. Pro lepší porozumění si hypotézy jednotlivě rozebereme:

- **H1: Více než 30 % dětí z dětského domova se školou komunikuje prostřednictvím sociálních sítí s neznámými lidmi.**

První hypotéza byla inspirována výzkumným šetřením Kamila Kopeckého z Univerzity Palackého v Olomouci na téma Online svět v dětských domovech (2022, s. 20). Řešitel výzkumného šetření přišel ke zjištění, že 35, 53 % respondentů se baví s neznámými lidmi. Dá se tedy předpokládat, že výzkumné šetření dělané v dětských domovech se školou by mohlo vést k podobným výsledkům, tedy že více než 30 % dětí komunikuje prostřednictvím sociálních sítí s neznámými lidmi.

- **H2: Alespoň 35 % dětí z dětského domova se školou má zkušenost s kybergroomingem.**

Druhá hypotéza se opírá o výzkumné šetření Kamila Kopeckého z Univerzity Palackého v Olomouci na téma České děti v kybersvětě (2019, s. 26). Ve výzkumném šetření bylo zjištěno, že 26,77 % respondentů dostali od jiného uživatele či uživatelky internetu nabídku na setkání v reálném světě. S ohledem na rok 2024 lze předpokládat, že vzhledem k rozvoji online světa, bude vyšší výskyt kybergroomingu.

- **H3: Alespoň 40 % dětí z dětského domova se školou má zkušenost s nějakou formou kyberagrese.**

Třetí hypotéza je inspirována stejným výzkumným šetřením K. Kopeckého jako H2 (2019, s. 22). Ve výzkumném šetření bylo zjištěno, že některou z forem kybernetické agrese zažilo 41,29 % respondentů. Dá se tedy předpokládat, že i v kontextu dětských domovů se školou bude kybernetická agrese významným problémem. Přestože se objem agrese mírně snížil od posledního měření v roce 2014, stále 41 % dětí zažilo nějaký typ kyberagrese. To naznačuje, že i v roce 2024 budou děti v dětských domovech se školou vystaveny riziku kybernetické agrese.

- **H4: Alespoň 15 % dětí z dětského domova se školou má zkušenost se sextingem.**

Čtvrtá hypotéza je inspirována výzkumným šetřením, který se zaměřuje na Sexting u českých dětí, výzkum uskutečnil René Szotkowski a kol. (2020, s. 148). Ve výzkumném

šetření bylo zjištěno, že sexting ve formě textu provozuje 25,92 % českých dětí a ve formě rozesílání vlastních intimních fotografií provozuje sexting 15,68 % českých dětí. Přestože uvedený výzkum pracoval s dětmi ve věku od 11 do 17 let, je důležité brát v úvahu, že v dětských domovech se školou jsou děti s poruchami chování, které mohou být náchylnější k rizikovým chováním na internetu.

- **H5: Alespoň 50 % dětí z dětského domova se školou by se svěřilo vychovatelům, že byly pozvány na osobní schůzku.**

Pátá hypotéza je inspirována výzkumným šetřením K. Kopeckého na téma Online svět v dětských domovech (2022, s. 21). Z výzkumu vyplývá, že 64,47 % dětí z dětského domova by se nejčastěji svěřilo vychovatelům (tetě nebo strejdovi) z dětského domova.

- **H6: Více než 60 % dětí z dětského domova se školou absolvovala besedu zaměřenou na nebezpečí internetu.**

Šestá hypotéza je také inspirována výzkumným šetřením K. Kopeckého na téma Online svět v dětských domovech (2020, s. 28). Řešitel výzkumného šetření zjistil, že 64,47 % klientů dětského domova absolvovali besedu zaměřenou na nebezpečí internetu. Besedy se týkaly například komunikace s neznámými lidmi, ochrany osobních údajů na internetu, seznamování v online prostředí, agrese na internetu – především kyberšikany a vyhrožování, rizikového sexuálního chování na internetu apod. Zde můžeme předpokládat podobné procento absolvovaných besed o nebezpečí internetu i u dětí v dětských domovech se školou.

- **H7: Více než 50 % dětí z dětského domova se školou informuje vychovatele o své internetové činnosti, čímž přispívá k prevenci rizikových jevů na internetu.**

Sedmá hypotéza je inspirována stejným výzkumným šetřením K. Kopeckého jako H1, H5 a H6 (2020, s.26). Tato hypotéza se zaměřuje na preventivní opatření realizovaná v dětských domovech. V rámci výzkumného šetření bylo zjištěno, že rozhovory s dětmi o nebezpečích na internetu, kdy dítě informuje vychovatele o svých online aktivitách a například sdílí informace, jaké youtubery sledovalo, jsou realizovány v 52,41 % případech.

5.2 Strategie výzkumného šetření

V rámci empirického šetření této bakalářské práce byl použit kvantitativní průzkum, který byl zrealizován pomocí dotazníku. Anonymní dotazník byl distribuován elektrickou formou, přes službu Survio, což umožnilo oslovit větší počet dětských domovů se školou. Dotazníkové šetření probíhalo během měsíce března a dubna 2024.

Dotazník můžeme charakterizovat jako prostředek sběru informací, který spočívá v kladení otázek a získávání odpovědí. Používá se při potřebě shromáždění dat od velkého počtu lidí. Osoba, která vyplňuje dotazník, je nazývána respondentem, a prvky v dotazníku se označují jako otázky. Dotazník má zřetelně a jasně stanovený cíl (Gavora, 2010).

Dotazník byl strukturován do třech částí. V první části se nachází pozdravení, představení řešitele, prosbu o vyplnění, vysvětlení účelu dotazníku a poděkování za jeho vyplnění. Ve druhé části následují konkrétní otázky, na které respondenti mají odpovědět. Úkolem respondentů bylo zodpovědět 16 otázek, 15 uzavřených a 1 otevřenou. Třetí část dotazníku se soustředí na sociodemografické ukazatele. Celý dotazník je přiložen na konci práce (Příloha A).

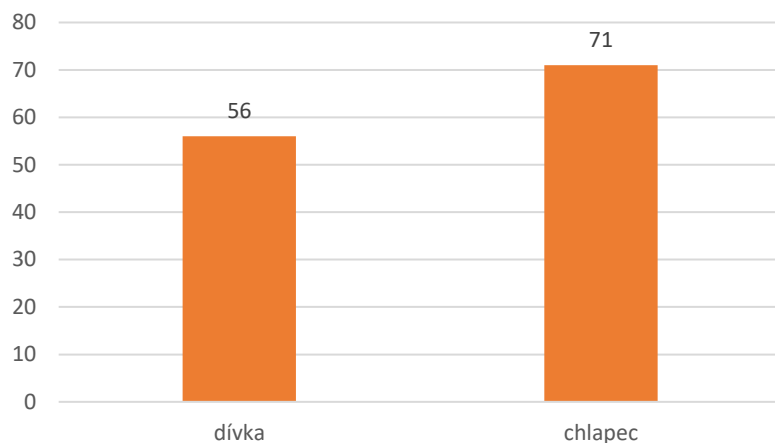
Za cílovou skupinu tohoto výzkumu byly zvoleny děti dětského domova se školou. Jedním z důvodů, proč jsem si zvolila tuto cílovou skupinu, je moje zaměření v oboru Sociální pedagogika se specializací na výchovnou práci v etopedických zařízeních. Tato skupina dětí často čelí různým výzvám a specifickým potřebám, které vyžadují citlivý a přizpůsobivý přístup. S rozšířením používání internetu se stává prevence internetových rizik důležitou součástí práce s těmito dětmi. Druhým důvodem výběru této cílové skupiny je mé osobní zaměření a budoucí profesní ambice. Mám zájem o práci s dětmi v etopedických zařízeních a zdá se mi důležité řešit toto téma, jelikož digitální prostředí se stává každodenním prvkem našeho života.

5.3 Charakteristika výzkumného souboru a výsledky výzkumného šetření

V následující části bakalářské práce jsou vyhodnocena sesbíraná data, která jsou zpracována do grafů a každá část je okomentována, viz níže. V rámci interpretace výsledků se nejprve zaměříme na otázky č. 15 a č. 16, které poslouží k identifikaci charakteristik cílové skupiny a jako sociodemografický činitel. Otázky 1-4 nám umožní lépe pochopit, jaké aplikace respondenti používají, kolik času tráví denně online a zda

používají soukromé nastavení účtu na sociálních sítích. Poté budou následovat otázky v původním pořadí dotazníku.

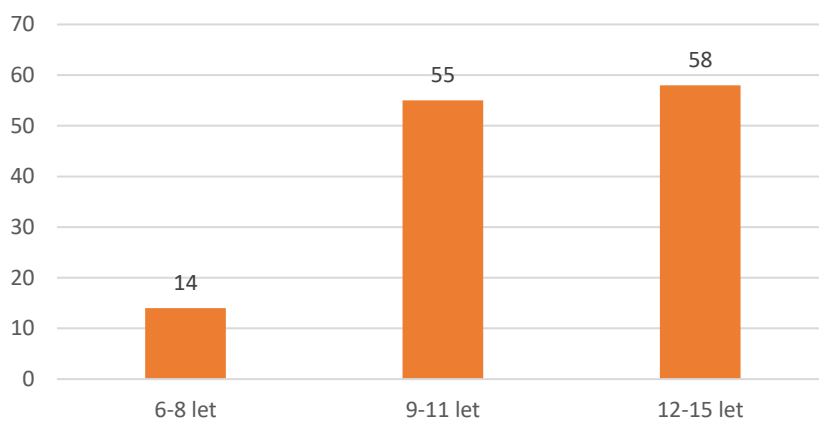
Otázka č. 15: Jsi chlapec/dívka?

Graf 1 – Pohlaví respondentů

Otázka č. 16 zjišťovala pohlaví respondentů, dotazník celkem vyplnilo 127 respondentů, jednalo se o 71 chlapců a 56 dívek.

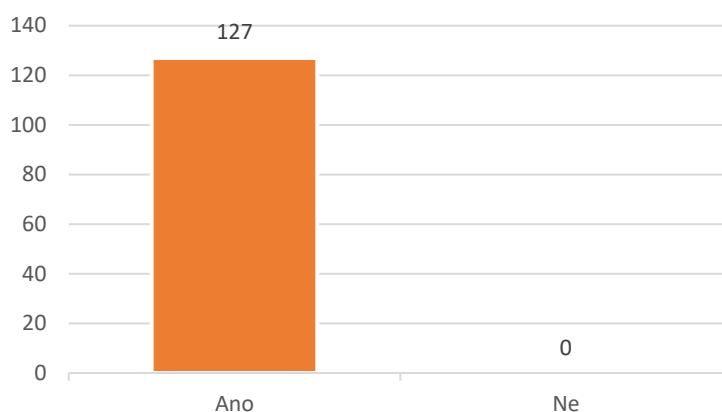
Otázka č. 16: Kolik ti je let?

Graf 2 – Věk respondentů

Otázka č. 15 se dotazovala na věk respondentů. Z výsledku lze vyčíst, že nejvíce respondentů bylo ve věku 12-15 let, což činilo 45,7 % dotázaných. Druhým nejvíce zastoupeným věkem byli respondenti ve věku 9-11 let (43,3 %) a nejmenší četnost respondentů byla ve věku v rozmezí 6-8 let, což tvořilo pouhých 11 % z celkového počtu dotazovaných.

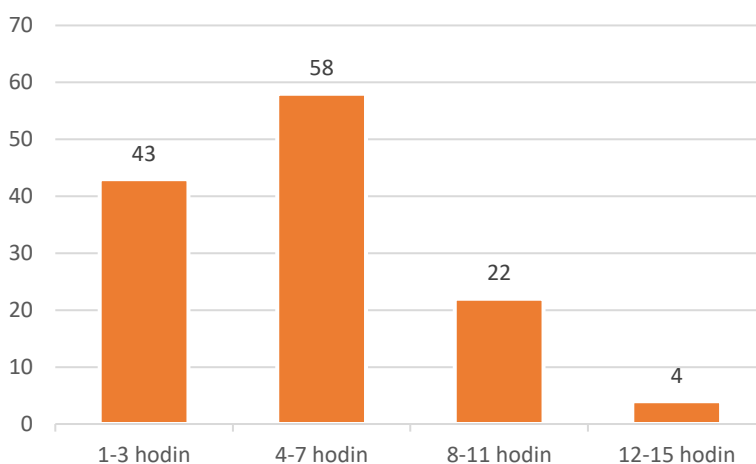
Otázka č. 1: Máš v domově přístup na sociální sítě?

Graf 3 – Přístup na sociální sítě respondentů

Otázka č. 1 se dotazovala, zda mají děti v dětských domovech se školou přístup na sociální sítě. Z celkového počtu 127 respondentů, což činilo 100 % odpovědělo na otázku ohledně přístupu na sociální sítě kladně, což znamená, že všichni dotazovaní uváděli, že mají v domově přístup na sociální sítě.

Otázka č. 2: Kolik hodin denně trávíte online, včetně času stráveného na sociálních sítích či médiích?

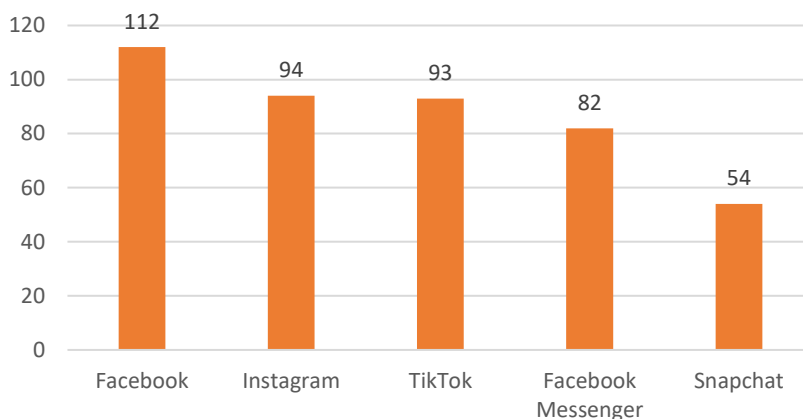

Graf 4 – Trávení volného času online u respondentů

Druhá otázka se zaměřuje na množství času, který respondenti denně tráví online, včetně času stráveného na sociálních sítích či médiích. Z grafu vyplývá, že nejvíce respondentů, konkrétně 58 respondentů (45,7 %) tráví online 4-7 hodin denně. Dále 43 respondentů (33,9 %) tráví online 1 až 3 hodin denně. Méně zastoupená skupina, 22 respondentů (17,3 %) tráví online 8 až 11 hodin denně, což je delší doba, která naznačuje vyšší intenzitu

online aktivity. Pouze 4 respondenti (3,1 %) uvádí, že tráví 12 až 15 hodin denně, což je nejdelší časový úsek, který může signalizovat závislost na internetu.

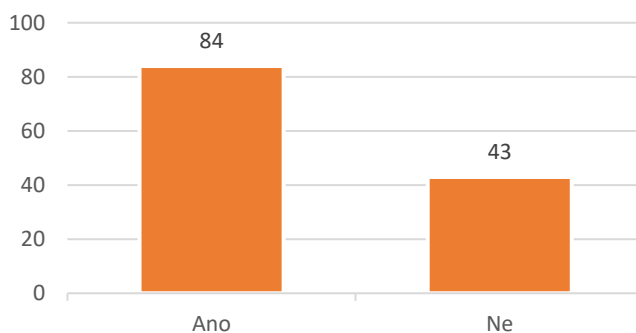
Otázka č. 3: Kterou z níže uvedených sociálních sítí/služeb používáš?

Graf 5 – Nejčastěji používané sociální sítě u respondentů

U otázky č. 3 bylo zjišťováno, jakou sociální síť/službu děti používají. V této otázce bylo možné na výběr z 6 odpovědí, přičemž bylo možné zaškrtnout více možností. Největší četnost byla u Facebooku, tuto síť používá 112 respondentů (88,2 %), což není zarážející, neboť i celosvětové statistiky tuto sociální síť uvádějí jako nejrozšířenější. Další nejčastěji používanou sociální sítí byl Instagram, který používá 94 respondentů (74 %). Následuje TikTok s 93 respondenty (73,2 %) a Facebook Messenger s 82 respondenty (64,6 %). Snapchat používá 54 respondentů (42,5 %). A další sociální sítě jsou uváděny pod kategorií jiné, kterou zvolilo 73 respondentů (57,5 %).

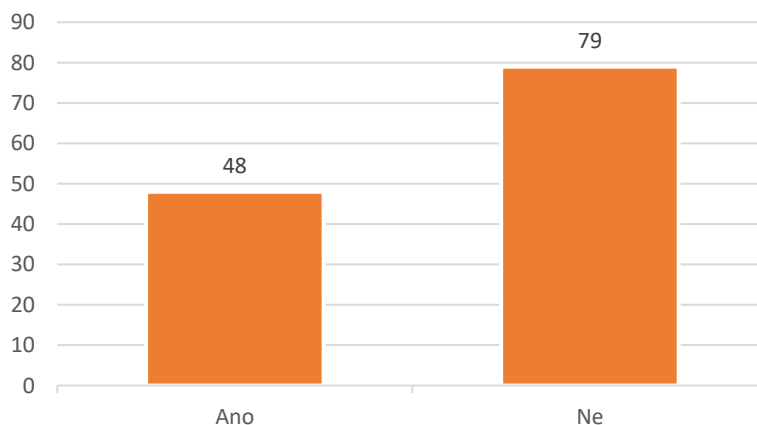
Otázka č. 4: Používáš na sociálních sítích soukromé nastavení účtu (tzn. tvou aktivitu vidí jen tví přátelé)?

Graf 6 – Nastavení soukromí účtu respondentů

Otázka č. 4 se zabývá, jak uživatelé sociálních sítí používají soukromé nastavení účtu. Výsledky ukazují, že 84 respondentů, což činilo 66,1 % uvedlo, že používá soukromé nastavení účtu, a to znamená, že jejich aktivita je viditelná pouze pro jejich přátele. Naopak 43 respondentů (33,9 %) uvedlo, že soukromé nastavení účtu nepoužívají a jejich aktivita je viditelná pro všechny na sociálních sítích. Je pozitivní, že většina respondentů uvádí, že používá soukromé nastavení účtu na sociálních sítích, což naznačuje, že si více respondentů uvědomuje důležitost ochrany soukromí online. Nicméně, je důležité poznamenat, že 33,9 % respondentů nevyužívá tuto možnost a jejich aktivita je tak viditelná pro všechny. Myslím si, že toto číslo je stále poměrně vysoké a ukazuje důležitost prevence ohledně ochrany soukromí na internetu.

Otázka č. 5: Komunikuješ prostřednictvím sociálních sítí i s neznámými lidmi?

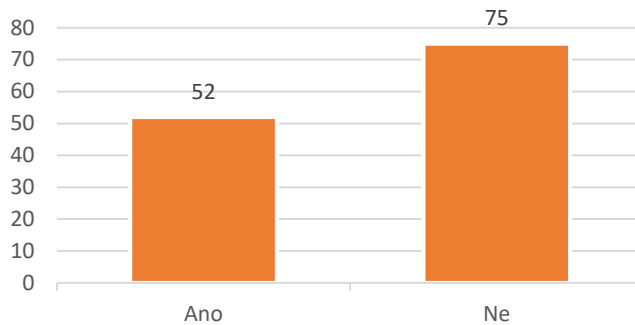
Graf 7 – *Komunikace s neznámými lidmi ze zkušeností respondentů*

Pátá otázka se zaměřila na komunikaci prostřednictvím sociálních sítí s neznámými lidmi. Z výsledku výzkumného šetření vyplývá, že 48 respondentů, což představuje 37,8 % celkového počtu, uvedlo, že komunikuje prostřednictvím sociálních sítí s lidmi, které osobně neznají. Naopak 79 respondentů, což představuje 62,2 % celkového počtu, uvedlo, že s neznámými lidmi na sociálních sítích nekomunikuje. Ve virtuálním prostředí je běžné, že děti a mladiství navazují komunikaci s lidmi, které osobně neznají. Tato interakce představuje běžnou součást jejich online aktivity, kde mohou budovat virtuální přátelství, sdílet zážitky, vyměňovat si zkušenosti a trávit čas s vrstevníky. Důležité je si ale uvědomit, že na internetu mohou být i potenciálně nebezpeční jedinci či skupiny lidí.

Z výsledků páté otázky můžeme konstatovat, že došlo k **potvrzení H1: Více než 30 % dětí z dětského domova se školou komunikuje prostřednictvím sociálních sítí s neznámými lidmi.** Ze zkoumaného vzorku komunikuje 37,8 % respondentů

s neznámými lidmi prostřednictvím sociálních sítí, tedy o 7,8 % více než bylo předpokládáno.

Otázka č. 6: Pozval tě někdy člověk, se kterým ses seznámil/a na internetu na osobní schůzku?

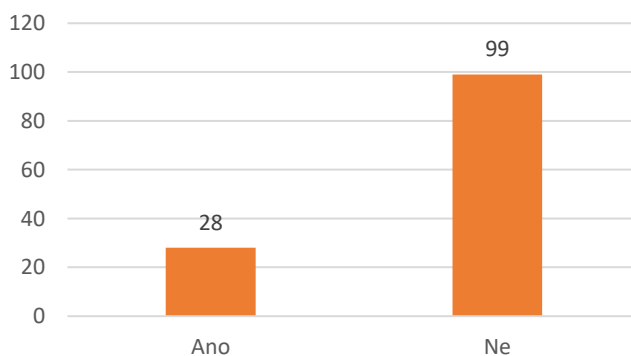

Graf 8 – Zkušenosti respondentů s kybergroomingem

Šestá otázka zkoumala, zda byli respondenti někdy pozváni na osobní schůzku někým, koho poznali online. Z grafu 8 je patrné, že 52 respondentů (40,9 %) obdrželo takovou pozvánku. Naopak 75 respondentů (59,1 %) pozvání na osobní schůzku nedostalo.

Z výsledků v otázce č. 6 lze konstatovat, že **H2 byla potvrzena**. Hypotéza H2 zněla následovně: **Alespoň 35 % dětí z dětského domova se školou má zkušenost s kybergroomingem**. Z výzkumného šetření bylo zjištěno, že přes 40,9 % respondentů obdrželo pozvání na osobní schůzku od člověka, se kterým se seznámili na internetu.

Otázka č. 7: Poslal/a jsi někdy někomu svou provokativní „sexy, erotickou“ fotografii/video, na které jsi částečně svlečený/á nebo úplně nahý/á?

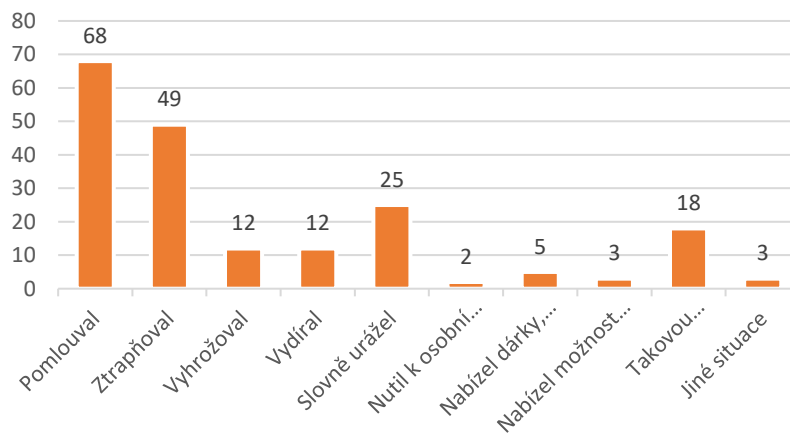

Graf 9 – Zkušenosti respondentů se sextingem

Osmá otázka se zaměřuje na konkrétní negativní jev, sexting, vyskytující se v internetovém prostředí. Jak je z grafu 10 patrné, 99 respondentů (78 %) neposlalo nikomu svou provokativní fotografii/video, na který je částečně svlečený nebo úplně nahý, zatímco 28 respondentů (22 %) fotku či video poslalo.

Tato otázka se vztahuje k hypotéze **H3: Alespoň 15 % dětí z dětského domova se školou má zkušenost se sextingem.** Výsledky dokazují **potvrzení H3.** Konkrétně 18 % respondentů poslalo někdy někomu svou provokativní fotografii či video, na který byli částečně svlečení či úplně nahí.

Otázka č. 8: Máš nějakou zkušenost s tím, že by tě na internetu někdo:

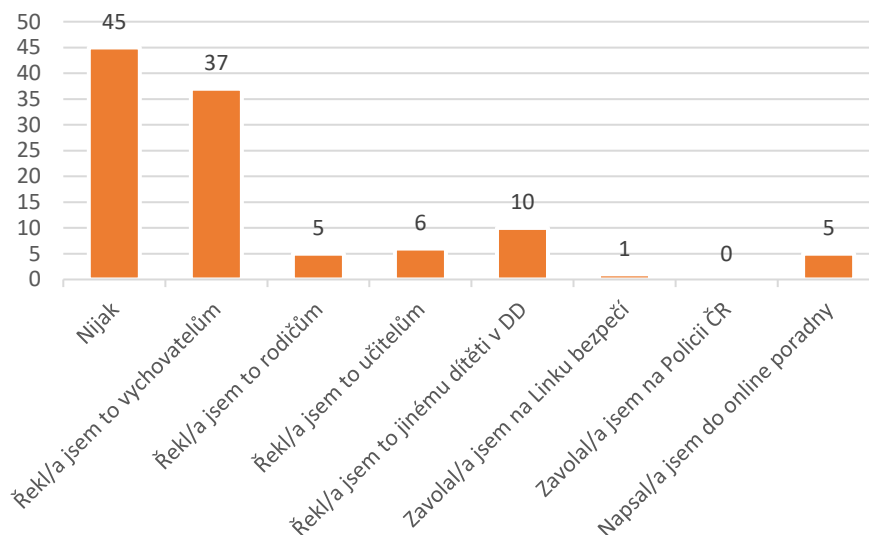
Graf 10 – Zkušenosti respondentů s kyberagresí

Sedmá otázka se zaměřuje na konkrétní zkušenosti respondentů s některou z forem kybernetické agrese (kyberšikany). U této otázky mohli respondenti vybrat z více možností. Z grafu 8 vyplývá, že nejčastěji uváděnými zkušenostmi jsou pomlouvání, ztrapňování a slovní urážky. Pomlouvání zažilo 68 respondentů (53,5 %), ztrapňování 49 respondentů (38,6 %) a slovní urážky 25 respondentů (19,7 %). Méně časté zkušenosti se vyskytují v případech vydírání a vyhrožování, kde v obou případech 12 respondentů (9,4 %) uvádí zkušenost s tímto typem rizika. Také můžeme v zobrazeném grafu 8 pozorovat, že 3 respondenti (2,4 %) uváděli zkušenost, kdy jim někdo nabízel možnost výdělku a další 2 respondenti (1,6 %) se setkali s pokusy o nucení k osobní schůzce. Dalších 18 respondentů (14,2 %) uvedlo, že nemají žádné zkušenosti s rizikovým chováním na internetu, zatímco 3 respondenti (2,4 %) zmínili další situace, jako je požadavek na poskytnutí nahé fotografie.

Tato otázka se vztahuje k hypotéze **H4: Alespoň 40 % dětí z dětského domova se školou má zkušenost s nějakou formou kyberagrese**. Výsledky dokazují **potvrzení H4**. Nejvíce četnou odpovědí bylo pomlouvání, což zažilo 53,5 % respondentů.

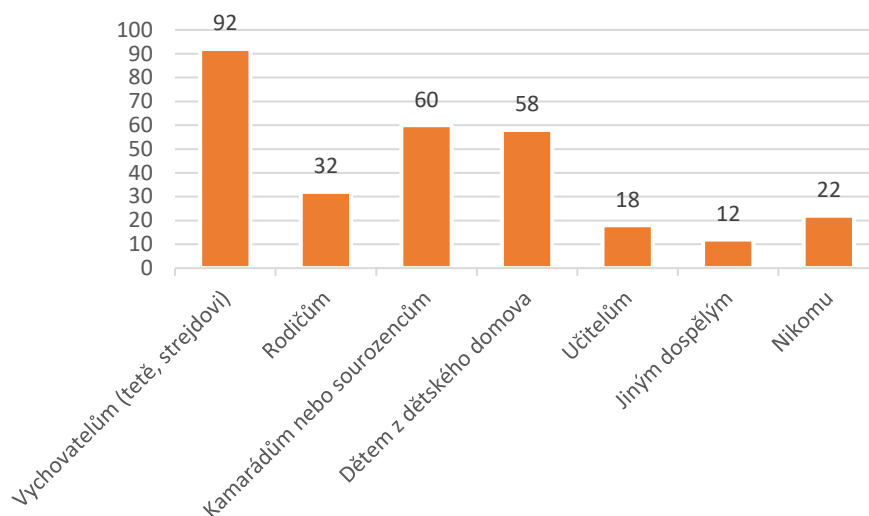
Otázka č. 9: Jak jsi problém vyřešil/a?

Graf 11 – Vyřešení problému s kyberagresí u respondentů

Devátá otázka navazovala na předchozí otázku a u respondentů zjišťovala informaci ohledně toho, jakým způsobem řešili případné problémy nebo situace vyplývající z jejich zkušeností s nežádoucím chováním na internetu. Nejčastější reakcí uvedlo 45 respondentů (35,4 %), kteří nijak problém neřešili. Následně 37 respondentů (29,1 %) to řekli vychovatelům, 10 respondentů (7,9 %) se rozhodlo sdělit problém jinému dítěti v dětském domově, obrátit se na učitele zvolilo 6 respondentů (4,7 %) a online poradnu využilo 5 respondentů (3,9 %). Pouze 1 (0,8 %) respondent kontaktoval Linku bezpečí, zatímco Policii ČR nekontaktoval žádný z respondentů. 18 respondentů uvedlo, že nemají žádnou zkušenost s takovou situací.

Otázka č. 10: Kdyby tě pozval člověk, se kterým ses seznámil/a na internetu na osobní schůzku, komu by ses s tím svěřil/a?

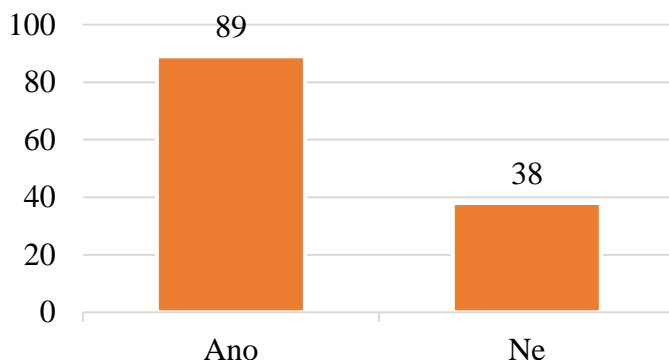

Graf 12 – Preference respondentů ohledně sdílení informace o pozvání na osobní schůzku

Sedmá otázka se zabývala tím, komu by se respondenti svěřili v případě, že by je někdo pozval na osobní schůzku prostřednictvím internetu. Tato otázka umožnila respondentům vybírat z více možností. Jak je z grafu 7 patrné, tak nejvíce respondentů, konkrétně 92 respondentů (72,4 %), by se svěřilo vychovatelům. Poté by se svěřilo 60 respondentů (47,2 %) kamarádům, 58 respondentů (45,7 %) dětem z dětského domova, 32 respondentů (25,2 %) rodičům, 18 respondentů (14,2 %) učitelům a 12 respondentů (9,4 %) by se svěřilo jiným dospělým. Z celkového počtu 127 respondentů by se 22 respondentů (17,3 %) nesvěřilo nikomu.

K deváté otázce byla stanovena hypotéza **H5: Alespoň 50 % dětí z dětského domova se školou by se svěřilo vychovatelům, že byly pozvány na osobní schůzku. H5 byla potvrzena o 22 % více než bylo předpokládáno.**

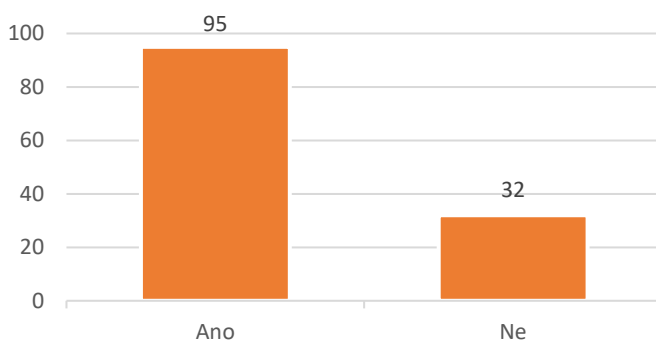
Otázka č. 11: Jsi dostatečně informován/a o tom, jak se chránit před internetovými riziky?

Graf 13 – Informovanost respondentů o ochraně před internetovými riziky

Desátá otázka zkoumá, zda jsou respondenti dostatečně informováni o tom, jak se mají chránit před internetovými riziky. Z grafu vyplývá, že 38 respondentů (29,9 %) odpovědělo, že nejsou dostatečně informováni, zatímco 89 respondentů (70,1 %) odpovědělo, že jsou dostatečně informováni o tom, jak se chránit před internetovými riziky.

Otázka č. 12: Měli jste ve vašem domově besedu o nebezpečí na internetu jako např. o kyberšikaně, kybergroomingu, sextingu apod.?

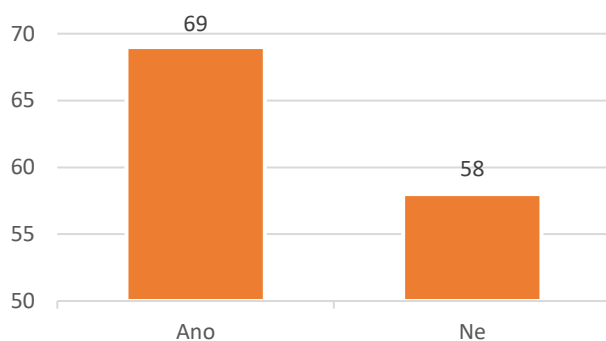
Graf 14 – Účast respondentů na besedě o nebezpečí na internetu

Jedenáctá otázka se zaměřuje na to, zda měli respondenti ve svém domově besedu o různých nebezpečích na internetu, jako je například kyberšikana, kybergrooming nebo sexting. Z odpovědí vyplývá, že 32 respondentů (25,2 %) uvedlo, že takovou besedu neměli, zatímco 95 respondentů (74,8 %) odpovědělo, že v domově o nebezpečí na internetu měli.

K jedenácté otázce byla stanovena hypotéza **H6: Více než 60 % dětí z dětského domova se školou absolvovala beseda zaměřenou na nebezpečí internetu. H6 byla**

potvrzena o 14,8 % více než bylo předpokládáno, což můžeme považovat za pozitivní ověření výsledků.

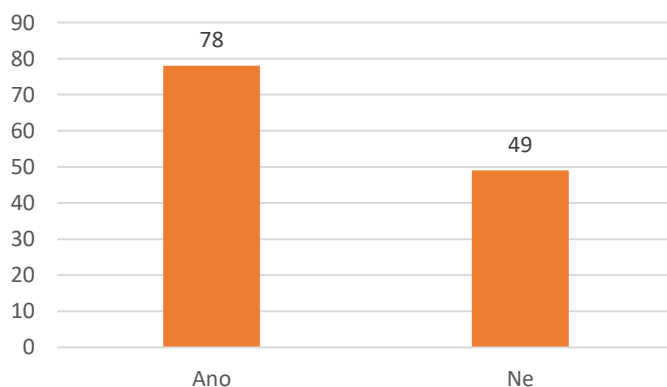
Otázka č. 13: Máte pocit, že jste po těchto besedách lépe vybaveni na řešení potenciaálních nebezpečí na internetu?

Graf 15 – Řešení rizik u respondentů

Dvanáctá otázka navazuje na otázku č. 11, kde respondenti odpovídali, zda měli ve svém dětském domově se školou besedu o nebezpečích na internetu. Z grafu 12 vyplývá, že 58 respondentů (45,7 %) uvedlo, že se necítí lépe připraveni na řešení potenciaálních nebezpečí na internetu, zároveň v předchozí otázce odpovědělo 32 respondentů, že nemají žádnou zkušenost s besedou, tím pádem se dá předpokládat, že 26 respondentům nepomohla beseda o nebezpečí na internetu. Zatímco 69 respondentů (54,3 %) uvedlo, že po besedě jsou lépe vybaveni na řešení rizik. Tato informace naznačuje, že účast na besedě může mít pozitivní vliv na prevenci k řešení internetových rizik.

- **Otázka č. 14: Informuješ své vychovatele o tom, co děláš na internetu (např. jaké youtubery sleduješ)?**

Graf 16 – Informování vychovatelů o činnostech respondentů na internetu

Čtrnáctá otázka slouží ke zjištění preventivního opatření, kdy vychovatelé mají rozhovor s dítětem o nebezpečích na internetu (**dítě učí vychovatele** a vychovatel na informace reaguje). Z odpovědí vyplývá, že 78 respondentů (61,4 %) odpovědělo na otázku, že vychovatele informuje, zatímco 49 respondentů (38,6 %) vychovatele neinformuje.

Tato otázka se vztahuje k hypotéze **H7: Více než 50 % dětí z dětského domova se školou informuje vychovatele o své internetové činnosti, čímž přispívá k prevenci rizikových jevů na internetu.** Tato hypotéza **byla potvrzena** o 11,4 % více než bylo předpokládáno.

5.4 Shrnutí

Cílem empirické části bylo zjistit míru výskytu a možnosti prevence vybraných rizik na internetu u dětí v dětském domově se školou ve vybraných dětských domovech se školou. V úvodu empirické části bylo stanoveno celkem 7 hypotéz, které byly stanoveny na základě již provedených výzkumných šetření.

Všechny hypotézy tohoto výzkumného šetření se podařilo potvrdit. Je důležité podotknout, že výsledky výzkumného šetření je potřeba vztahovat k danému výzkumnému vzorku respondentů. Je možné, že bychom se u respondentů jiných dětských domovů se školou dočkali jiných výsledků.

První část dotazníkového šetření byla orientována na internetová rizika, jako jsou kybergrooming, kyberšikana a sexting. Z výzkumného šetření vyplývá, že více než polovina respondentů obdržela pozvání na osobní schůzku od internetových známých, což potvrzuje hypotézu o zkušenosti s kybergroomingem. Dále se zjistilo, že 18 % respondentů poslalo provokativní fotografii nebo video, což potvrdilo hypotézu o zkušenosti se sextingem. Většina respondentů uvádí zkušenosti s kyberagresí, přičemž je nejčastější pomlouvání, což potvrzuje hypotézu o zkušenostech s kyberagresí. Celkově lze tedy konstatovat, že internetová rizika jsou v prostředí dětských domovů se školou běžným jevem, a vyžadují zvýšenou pozornost v prevenci.

Druhá část se zaměřila na prevenci těchto rizikových jevů. Z výzkumného šetření vyplývá, že 74,8 % respondentů mělo ve svém domově besedu o nebezpečích na internetu, což potvrzuje hypotézu o účasti na besedě. Dále většina respondentů 61,4 % informuje své vychovatele o svých aktivitách na internetu, přesahující předpokládaných 50 %, což potvrzuje hypotézu o přispívání dětí k prevenci prostřednictvím vzdělání

vychovatelů. Tyto údaje ukazují, že účast na besedě a aktivní zapojení dětí mohou pozitivně ovlivnit prevenci rizikových jevů na internetu v dětských domovech se školou. Děti nejvíce důvěřují vychovatelům z domova. Vychovatelé jsou osoby, které se o děti starají, poskytují jim péči a podporu ve všech oblastech života, což může vést k budování důvěry. kvůli jejich blízkému vztahu a každodenní interakci.

K dalšímu podložení hypotéz můžeme uvést i výzkumné šetření, které se rozhodla udělat Nadace O2 ve spolupráci s NMS Market Research. Zaměřila se na děti ve věku 8-15 let. Cílem výzkumného šetření bylo zjistit, jak dlouhou dobu děti tráví na mobilním telefonu, co a jak často na mobilním telefonu dělají a posoudit míru jejich rizikového chování. V tomto výzkumném šetření se 40 % dětí přiznalo, že mají "online kamaráda", kterého nikdy neviděly. V mém výzkumném šetření zazněla otázka, zda děti komunikují prostřednictvím sociálních sítí i s neznámými lidmi a z výsledků došlo k potvrzení H1, která zněla: Více než 30 % dětí z dětského domova se školou komunikuje prostřednictvím sociálních sítí s neznámými lidmi. Z mého zkoumaného vzorku komunikuje s neznámými lidmi 37,8 % respondentů.

Celkově bychom mohli uznat fakt, že užívání sociálních sítí může působit negativně na děti v dětských domovech se školou, zejména pokud nejsou dostatečně informovány o rizicích. Takové nedostatky mohou vést k negativním dopadům na jejich duševní zdraví a sociální interakce. Proto je nezbytné jim poskytnou dostatečné vzdělávání v oblasti bezpečného užívání internetu.

Závěr

V rámci této bakalářské práce jsem se zabývala problematikou internetových rizik u dětí v dětském domově se školou. Děti v dětských domovech se školou často procházejí složitými životními situacemi a mohou být více náchylné k různým formám zneužití.

První kapitola práce se zaměřovala na dětské domovy se školou a na další zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy, jako jsou dětské domovy, diagnostické ústavy a výchovné ústavy. Druhá kapitola charakterizovala internet a sociální sítě. V této části práce byly popsány nejčastější používané sociální platformy. Ve třetí kapitole bylo úkolem popsat vybraná rizika sociálních sítí. Jednalo se o kyberšikanu, kybergrooming a sexting. Tato internetová rizika mohou mít vážné důsledky pro psychické i fyzické zdraví dětí a je nezbytné jim věnovat pozornost. Čtvrtá část práce se zaměřovala na prevenci. Bylo zde uvedeno několik preventivních programů, které se snaží předejít rizikům.

Poslední kapitola se věnovala výzkumnému šetření zaměřeného na míru výskytu a možnosti prevence vybraných internetových rizik. Z dat vyplývá, že z celkového počtu 127 respondentů, kteří vyplnili dotazník, bylo 71 chlapců a 56 dívek. Nejvíce respondentů spadalo do věkové kategorie 12-15 let. Toto výzkumné šetření poukázalo na velkou rozšířenost a oblibu v sociálních sítích mezi dětmi. Přestože většina respondentů vykazala povědomí o internetových rizicích a účastnila se preventivních aktivit, jako jsou besedy o nebezpečích na internetu, stále je třeba zdůraznit, že některé děti se stále dostávají do rizikových situací. Kyberšikana, kybergrooming a sexting jsou stále přítomné jevy, které vyžadují další pozornost a prevenci. Proto je zásadní pokračovat v posilování preventivních opatření a osvěty dětí ohledně bezpečného chování na internetu. Je důležité spolupracovat s pedagogy, pracovníky dětských domovů se školou a dalšími institucemi, aby bylo možné efektivněji reagovat a připravovat se na případy internetových rizik a poskytovat dětem potřebnou podporu a pomoc. V rámci této problematiky internetových rizik bylo v České republice provedeno jen pár výzkumných šetřeních, žádný z nich, ale nebyl cílen na děti z dětských domovů se školou.

Bakalářská práce a výsledky výzkumného šetření by mohli sloužit jako východiska pro další výzkumy, které by se zabývaly problematikou internetových rizik.

Seznam použitých zdrojů

Knižní zdroje

- BĚLÍK, Václav. *Prevence rizikového chování žáků z pohledu pedagogů*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2018. ISBN 978-80-7435-726-8.
- BENDL, Stanislav. *Vychovatelství: učebnice teoretických základů oboru*. Praha: Grada, 2015. Pedagogika. ISBN 978-802-4742-489.
- BLAŽKOVÁ, Martina. *Jak využít internet v marketingu: krok za krokem k vyšší konkurenceschopnosti*. Manažer. Praha: Grada Publishing, 2005. ISBN 80-247-1095-1.
- BLINKA, Lukáš a kol. *Online závislosti: jednání jako droga?: online hry, sex a sociální sítě: diagnostika závislosti na internetu: prevence a léčba*. Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-210-7975-5.
- ČECH, Ondřej a ZVONÍČKOVÁ, Nicole, 2017. *Možnosti prevence rizikového chování dětí*. České Budějovice: Theia – krizové centrum. ISBN 978-809-0485-457.
- ČERNÁ, Alena, 2013. *Kyberšikana: průvodce novým fenoménem*. Praha: Grada. Psyché. ISBN 978-80-247-4577-0.
- ECKERTOVÁ, Lenka and Daniel DOČEKAL. *Bezpečnost dětí na internetu: rádce zodpovědného rodiče*. Brno: Computer Press, 2013. ISBN: 978-80-251-3804-5.
- GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. 2., rozš. české vyd. Překlad Vladimír JŮVA a Vendula HLAVATÁ. Brno: Paido, 2010. ISBN 978-80-7315-185-0.
- HULANOVÁ, Lenka. *Internetová kriminalita páchaná na dětech: psychologie internetové oběti, pachatele a kriminality*. 1. vyd. Praha: Triton, 2012, 217 s. ISBN 978-807-3875-459.
- JANSKÝ, Pavel. *Dítě s problémovým chováním a náhradní výchovná péče ve školských zařízeních pro výkon ústavní a ochranné výchovy*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2014. ISBN 978-807-4355-349.
- KOHOUT, Roman a KARCHŇÁK, Radek. *Bezpečnost v online prostředí*. Biblio Karlovy Vary, z.s., 2016, ISBN 978-80-260-9543-9.
- KOLOUCH, Jan a BAŠTA, Pavel. *CyberSecurity*. 2019, ISBN 978-80-88168-34-8.
- KOLOUCH, Jan. *CyberCrime*. Praha: CZ.NIC. 2016. ISBN 978-80-88168-18-8.
- KOPECKÝ, Kamil a KREJČÍ, Veronika. *Rizika virtuální komunikace – příručka pro učitele a rodiče*. Olomouc: Net University, 2010. ISBN 978-80-254-7866-0.

- KOPECKÝ, Kamil. *Kybergrooming*. Olomouc: Net University, 2010. ISBN 978-80-254-7573-7.
- KOVÁŘOVÁ, Pavla. *Informační bezpečnost žáků základních škol: lekce v knihovnách*. Brno: Filozofická fakulta, Masarykova univerzita, 2019. ISB N 978-80-210-9270-9.
- KOŽÍŠEK, Martin a PÍSECKÝ, Václav. *Bezpečně n@ internetu: průvodce chováním ve světě online*. Praha: Grada, 2016. ISBN 978-80-247-5595-3.
- KVĚTON, Petr. *Hraní videoher v dětství a dospívání: dopady a souvislosti v sociálně-psychologické perspektivě*. Praha: Grada, 2020. ISBN 978-80-271-2887-7.
- ROGERS, Vanessa. *Kyberšikana: pracovní materiály pro učitele a žáky i studenty*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-807-3679-842.
- SZOTKOWSKI, René, Kamil KOPECKÝ a Veronika KREJČÍ. *Nebezpečí internetové komunikace IV*. 1.vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. ISBN 978-80-244-3911-2.
- ŠVESTKOVÁ, Renata. a SOLDÁN, Ladislav. a ŘEHKA, Martin. *Kyberšikana*. České Budějovice: 2019. ISBN 978-807394-752-1.
- VAVRYSOVÁ, Lucie. *Rizikové aktivity, depresivita a vybrané osobnostní rysy u českých adolescentů z dětských domovů se školou a z výchovných ústavů*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2018. ISBN 978-80-244-5426-9.
- VÍTKOVÁ, M. *Integrativní speciální pedagogika – Integrace školní a sociální*. Brno: Paido 2004. ISBN 80-7315-071-9
- VOCILKA, Miroslav, 1996. *Náplň činnosti středisek výchovné péče pro děti a mládež: [metodický materiál]*. Praha: Tech – Market, ISBN 80-902134-5-6.

Slovníky

- MATOUŠEK, Oldřich. *Slovník sociální práce*. Vyd. 2., přeprac. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-368-0.
- Průcha, J., Walterová, E., Mareš, J. (2013) *Pedagogický slovník*. 7., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál.

Internetové zdroje

- DATAREPORTAL (2023) *Facebook Statistics and Trends* [online]. [cit. 2023-04-16].
Dostupné z: <https://datareportal.com/essential-facebook-stats>.
- E-BEZPEČÍ. *Kyberšikana a prevence*. [online]. 2008 [cit. 2024-03-14]. Dostupné z:
<http://cms.ebezpeci.cz/content/view/29/6/lang,czech/>.
- KEMP, Simon. DIGITAL 2023: *Czechia* [online]. [cit. 2023-04-16]. Dostupné z:
<https://datareportal.com/reports/digital-2023-czechia?rq=Czech>.
- KOPECKÝ, Kamil. *Problém zvaný Tik Tok*. E-Bezpečí, roč. 4, č. 1, s. 5-11. Olomouc:
Univerzita Palackého, 2019. ISSN 2571-1679. Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php?view=article&id=1403>.
- KUBALA, Lukáš. *Facebook umírá, žezlo přebírá Instagram*. E-Bezpečí, roč. 4, č. 1, s.
34-37. Olomouc: Univerzita Palackého, 2019. ISSN 2571-1679. Dostupné z:
<https://www.e-bezpeci.cz/index.php?view=article&id=1440>.
- KUBALA, Lukáš. *Snapchat už nepřináší revoluční novinky, pouze rizika*. E-Bezpečí, roč.
4, č. 1, s. 38-41. Olomouc: Univerzita Palackého, 2019. ISSN 2571-1679.
Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php?view=article&id=1441>.
- Kyberšikana a prevence. *E-bezpečí* [online]. 2008 [cit. 2024-03-14]. Dostupné z:
<http://cms.ebezpeci.cz/content/view/29/6/lang,czech/>.
- NEBUĎ OBĚŤ!: *O kyberšikaně*. [online]. 2012 [cit. 2024-03-14]. Dostupné z:
<http://www.nebudobet.cz/?page=o-kybersikane>.
- MŠMT ČR. *Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a
mládeže* (č. j.: 21291/2010-28) [online]. [cit. 2024-03-20]. Dostupné z:
[http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumenty-
doporuceni-a-pokyny](http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doporuceni-a-pokyny).
- MŠMT ČR. *Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na
období 2019–2027*, [online]. © [cit. 2024-03-20]. Dostupné z:
<http://www.msmt.cz/file/28077>.

Zákony

- Zákon č.109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských
zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně
dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů [online]. © AION CS, s.r.o. 2010–
2024 [cit. 2024-11-03]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-109>.

Seznam grafů

Graf 1 – Pohlaví respondentů	35
Graf 2 – Věk respondentů.....	35
Graf 3 – Přístup na sociální sítě respondentů	36
Graf 4 – Trávení volného času online u respondentů.....	36
Graf 5 – Nejčastější používané sociální sítě u respondentů	37
Graf 6 – Nastavení soukromí účtu respondentů	37
Graf 7 – Komunikace s neznámými lidmi ze zkušeností respondentů.....	38
Graf 8 – Zkušenosti respondentů s kybergroomingem.....	39
Graf 9 – Zkušenosti respondentů se sextingem.....	39
Graf 10 – Zkušenosti respondentů s kyberagresí	40
Graf 11 – Vyřešení problému s kyberagresí u respondentů	41
Graf 12 – Preference respondentů ohledně sdílení informace o pozvání na osobní schůzku	42
Graf 13 – Informovanost respondentů o ochraně před internetovými riziky	43
Graf 14 – Účast respondentů na besedě o nebezpečí na internetu	43
Graf 15 – Řešení rizik u respondentů	44
Graf 16 – Informování vychovatelů o činnostech respondentů na internetu.....	45

Příloha

Příloha A: Dotazník

Zkušenosti dětí z dětských domovů se školou s internetovými riziky a možnosti jejich prevence

Dobrý den, jmenuji se Karolína Kuncová a jsem studentkou 3. ročníku bakalářského studia Pedagogické fakulty v Hradci Králové, obor Sociální pedagogika se zaměřením na výchovnou práci v etopedických zařízeních. Touto cestou bych Vás ráda požádala o vyplnění níže uvedeného dotazníkového šetření, které bude následně využito v rámci empirické části mé bakalářské práce. Cílem mé práce je zkoumat internetová rizika u dětí v dětském domově se školou a možnosti jejich prevence. Ráda bych proto provedla online dotazníkový výzkum mezi dětmi v zařízení, abych zjistila míru výskytu a zkušenosti s vybranými rizikovými jevy na internetu (kyberšikana, kybergrooming a sexting). Dotazník je **zcela anonymní**, aby dodržel své veškeré zásady ochrany osobních údajů.

Děkuji předem za vyplnění mého dotazníku.

1. Máš v domově přístup na sociální sítě?
  - a) Ano
  - b) Ne
2. Kolik hodin denně trávíte online, včetně času stráveného na sociálních sítích či médiích?
doplň.....
3. Kterou z níže uvedených sociálních sítí/služeb používáš?
  - a) Facebook
  - b) Snapchat
  - c) Instagram
  - d) Facebook Messenger
  - e) TikTok
  - f) Jiné
4. Používáš na sociálních sítích soukromé nastavení účtu (tzn. tvou aktivitu vidí jen tví přátelé)?
  - a) Ano – používám soukromé nastavení (aktivitu vidí jen přátelé)
  - b) Ne – nepoužívám soukromé nastavení (aktivitu na sítích vidí všichni)

5. Komunikuješ prostřednictvím sociálních sítí i s neznámými lidmi?
- a) Ano
  - b) Ne
6. Pozval tě někdy člověk, se kterým ses seznámil/a na internetu na osobní schůzku?
- a) Ano, pozval
  - b) Ne, nepozval
7. Poslal/a jsi někdy někomu svou provokativní „sexy, erotickou“ fotografii/video, na které jsi částečně svlečený/á nebo úplně nahý/á?
- a) Ano
  - b) Ne
8. Máš nějakou zkušenost s tím, že by tě na internetu někdo:
- a) Pomlouval
  - b) Vyhrožoval
  - c) Slovně urážel
  - d) Nabízel dárky, peníze
  - e) Ztrapňoval
  - f) Vydíral
  - g) Nutil k osobní schůzce
  - h) Nabízel možnost výdělku
  - i) Takovou zkušenost nemám
  - j) Jiné situace, jaké? (prosím uveďte) .....
9. Jak jsi problém vyřešil/a?
- a) Nijak, nikomu jsem nic neřekl/a
  - b) Řekl/a jsem to vychovatelům (tetám/strejdům) v dětském domově
  - c) Řekl/a jsem to rodičům
  - d) Řekl/a jsem to učitelům
  - e) Řekl/a jsem to jinému dítě v DD
  - f) Zavolal/a jsem na Linku bezpečí
  - g) Zavolal/a jsem na Policii ČR
  - h) Napsal/a jsem do online poradny
10. Kdyby tě pozval člověk, se kterým ses seznámil/a na internetu na osobní schůzku, komu by ses s tím svěřil/a?
- a) Vychovatelům (tetě, strejdovi)

- b) Kamarádům nebo sourozencům
- c) Učitelům
- d) Rodičům
- e) Dětem z dětského domova
- f) Jiným dospělým
- g) Nikomu

11. Jsi dostatečně informován/a o tom, jak se chránit před internetovými riziky?

- a) Ano
- b) Ne

12. Měli jste ve vašem domově besedu o nebezpečí na internetu jako např. o kyberšikaně, kybergroomingu, sextingu apod.?

- a) Ano
- b) Ne

13. Máte pocit, že jste po těchto besedách lépe vybaveni na řešení potenciálních nebezpečí na internetu?

- a) Ano
- b) Ne

14. Informuješ své vychovatele o tom, co děláš na internetu (např. jaké youtubery sleduješ)?

- a) Ano, informuji
- b) Ne, neinformuji

Níže uvedené otázky slouží k informativním účelům.

15. Jsi dívka/chlapec?

- a) Dívka
- b) Chlapec

16. Kolik ti je let? .....